

สัญญา - รักร์ แห่งความผูกพันจากพื้นที่ชุมชนมุสลิม

โดย

นายอชมาวิทย์ การี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2567

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

สัญญา - รักร์ แห่งความผูกพันจากพื้นที่ชุมชนมุสลิม

โดย
นายอชมาวิทย์ การี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2567

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

SYMBOL TREAT OF ATTACHMENT FROM THE MUSLIM COMMUNITY AREA

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Fine Arts Visual Arts
Academic Year 2024
Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ	สัญญา - รัช - แห่งความผูกพันจากพื้นที่ชุมชนมุสลิม
โดย	นายอชมาวิทย์ การี
สาขาวิชา	ทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ ปรีชา เกาทอง
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฤทัยรัตน์ คำศรีจันทร์

คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

.....	คณบดีคณะจิตรกรรม ประติมากรรมและ ภาพพิมพ์
(ศาสตราจารย์ ทินกร กาษรสุวรรณ)	
พิจารณาเห็นชอบโดย	
.....	ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วิริยญา จิราธิกิตต์)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ ปรีชา เกาทอง)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฤทัยรัตน์ คำศรีจันทร์)	
.....	ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ ปริญา ตันตีสุข)	

660120033 : ทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2

คำสำคัญ : สัญญะ, รักรัษ, ความผูกพัน, พื้นที่ชุมชนมุสลิม, ความหลากหลาย, ความเป็นมนุษย์

นาย อัสมาวีร์ การิ: สัญญะ - รักรัษ แห่งความผูกพันจากพื้นที่ชุมชนมุสลิม อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์หลัก : ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ ปรีชา เกาทอง

มนุษย์มีความรู้สึกที่ผันเปลี่ยนไปตามสภาพสังคม ที่ตนได้อาศัยอยู่ตลอดเวลา และทุกคนล้วนมีวิธีการจัดการกับปัญหาทางความรู้สึกที่แตกต่างกันออกไป การที่ได้เข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ เป็นพื้นที่ซึ่งใครหลายคนมุ่งหวังเพื่อทำประกอบอาชีพ และดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่แห่งนี้ ด้วยกับภาพลักษณ์ของความเจริญรุ่งเรืองและทันสมัยอยู่ตลอดเวลา จากการสังเกตความเป็นอยู่ของคนในสังคมรวมถึงสิ่งแวดล้อมโดยรอบ กลับเห็นถึงความแตกต่างไปจากพื้นถิ่นกำเนิด ชวนให้คิดถึงบรรยากาศของความเรียบง่ายที่บ้าน อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ภายใต้บริบททางสังคมที่มีความหลากหลายทางความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ ได้นำเสนอเรื่องราววิถีชีวิตจากพื้นที่ชุมชนมุสลิมในกรุงเทพฯ เป็นสัญลักษณ์แทนพื้นที่บ้านเกิด อันมีธรรมเนียมปฏิบัติที่คล้ายกัน ตลอดจนศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการตั้งรกราก หรือการอพยพย้ายถิ่นฐานของคนมุสลิมในอดีต ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ในปัจจุบัน อีกทั้งได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร วารสาร ข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่จริง ซึ่งรวมไปถึงการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต โดยแสดงออกผ่านผลงานจิตรกรรมไทย 2 มิติ ด้วยเทคนิคสีอะคริลิค ซึ่งบรรยากาศของภาพ ได้รับอิทธิพลจากผลงานศิลปะทิวทัศน์เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ ที่แสดงถึงความลุ่มลึกในความรู้สึก

ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “สัญญะ - รักรัษ แห่งความผูกพันจากพื้นที่ชุมชนมุสลิม” มีจุดประสงค์ เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกโหยหาและคิดถึงในพื้นที่ยุติเกิด โดยใช้ผลงานศิลปะในการบำบัดความรู้สึกทุกข์ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ ตลอดจนมุ่งหวังให้ผู้ชมได้สัมผัสกับความงามของภาพจิตรกรรมไทย อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมประจำชาติ และตระหนักเห็นถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่ทุกคนล้วนแล้วมีความแตกต่างกัน แต่ยังคงสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ด้วยกับการเห็นอกเห็นใจและให้เกียรติเคารพซึ่งกันและกัน

660120033 : Major Visual Arts

Keyword : Symbol, Cherish, Connection, Muslim Community, Diversity, Humanity

MR. Asmawee KAREE : Symbol Treat of Attachment From the Muslim Community Area Thesis advisor : Emeritus Professor Preecha Thaothong

Human emotions are constantly shifting in response to the social environment in which one lives. Everyone has different ways of coping with emotional challenges. Living in Bangkok a city many aspire to move to for career opportunities and to build their lives comes with the image of prosperity and modernity. However, upon observing the lifestyles of people and the surrounding environment, I can see the differences from my hometown. This often evokes a longing for the simple, peaceful life back home, where communities coexist harmoniously within a socially diverse context of beliefs, traditions, and cultures.

This thesis depicts a Muslim community in Bangkok, symbolizing the artist's hometown, which shares similar customs and traditions. It explores the historical narratives related to the settlement and migration of Muslims from the Sukhothai period to the present Rattanakosin era. The research involved collecting information from documents, journals, fieldwork, and online sources. The artworks are expressed through Thai two-dimensional painting using acrylic techniques. The atmosphere of the paintings is influenced by Southeast Asian landscape art, reflecting deep emotional expression.

The thesis titled "Symbolism and Guardianship : The Bonds Within the Muslim Community," aims to convey feelings of longing and nostalgia for the homeland with the use of art as a process of emotional healing and aspires to allow viewers to appreciate the beauty of Thai painting, an important cultural heritage. Ultimately, the work encourages awareness of the value of humanity, where differences are embraced, and peaceful coexistence is possible through empathy, mutual respect, and understanding.

กิตติกรรมประกาศ

การสร้างสรรควิทยานิพนธ์ชุด “สัญญา - รักษ์ แห่งความผูกพันจากพื้นที่ชุมชนมุสลิม” สำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดีกับการได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายๆฝ่าย ผู้สร้างสรรคจึงขอขอบพระคุณ บุคคลดังต่อไปนี้

ขอขอบพระคุณครอบครัวที่คอยสนับสนุนและผลักดันข้าพเจ้าให้อยู่ในเส้นทางศิลปะ อันเป็น สิ่งที่เกิดจากความรัก ความถนัด และความชอบที่ติดตัวมาโดยกำเนิด อีกทั้งยังคอยให้กำลังใจ และอบรม สั่งสอนข้าพเจ้า ให้มีความอดทน มีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีความศรัทธาในศาสนาอิสลาม เป็นแบบ แพนในการดำเนินชีวิตเสมอมา

ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์เกียรติคุณปรีชา เกาทอง อาจารย์ปรึกษาหลัก ที่ได้มอบองค์ ความรู้ ความเข้าใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะอย่างถ่องแท้ บนพื้นฐานของความจริง ความดี และ ความงาม

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤทัยรัตน์ คำศรีจันทร์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่คอยให้ คำปรึกษาในทุกๆ ด้าน และชี้แนะในการจัดทำเอกสารประกอบการวิจัย เป็นกำลังใจที่อยู่เคียงข้าง ข้าพเจ้าเสมอมา

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาศิลปะไทยทุกท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์รวีสวัสดิ์ วลีชฎ กัมพล รองศาสตราจารย์วิริญญา จิราธิกิตติ อาจารย์จินตนา เปี่ยมศิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชูศักดิ์ ศรีขวัญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนุวัฒน์ ลัดดาวัลย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประเสริฐ ยอดแก้ว อาจารย์สุกัญญา สอนบุญ อาจารย์ภณชिरา ไชยแก้ว ผู้ที่เป็นอาจารย์ผู้สอน บ่มเพาะองค์ความรู้ ให้คำปรึกษาและแนะนำด้านการ เรียนการสอนตลอดระยะเวลาของการศึกษา

ขอขอบพระคุณผู้แต่งหนังสือ เอกสาร วารสาร ตำราและข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆ ที่เป็นส่วน สำคัญในการจัดทำเอกสารประกอบการสร้างสรรค์ เป็นแหล่งอ้างอิงในผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “สัญญา - รักษ์ แห่งความผูกพันจากพื้นที่ชุมชนมุสลิม” ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

อชมาวิทย์ การี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ	ฌ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการสร้างสรรค์.....	1
ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
สมมุติฐานของการศึกษา.....	3
ขอบเขตการศึกษา.....	3
ขั้นตอนการสร้างสรรค์.....	4
วิธีการศึกษา.....	5
แหล่งข้อมูล.....	5
อุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษาและสร้างสรรค์ผลงาน.....	6
บทที่2 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์.....	7
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	7
ทัศนคติเกี่ยวกับการสร้างสรรค์.....	7
ประสบการณ์จากการลงพื้นที่.....	8
อิทธิพลทางประวัติศาสตร์ของชุมชนมุสลิมในกรุงเทพฯ.....	9
อิทธิพลเกี่ยวกับจิตรกรรมไทย.....	12
อิทธิพลจากผลงานศิลปะทิวทัศน์ทางเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ.....	14

อิทธิพลจากภาพผลงานศิลปกรรม	14
บทที่ 3 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	17
ขั้นตอนการสังเคราะห์ข้อมูล.....	17
กระบวนการสร้างสรรค์.....	20
อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	28
บทที่ 4 การสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานวิทยานิพนธ์	32
ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์.....	33
สรุปปัญหาในการสร้างสรรค์ผลงานช่วงก่อนวิทยานิพนธ์	33
บทที่ 5 สรุป.....	44
รายการอ้างอิง	45
ประวัติผู้เขียน.....	46

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 แสดงลักษณะของศาสนสถานในชุมชนมัสยิดต้นสน	11
ภาพที่ 2 แสดงลักษณะศาสนสถานในพื้นที่ชุมชนมัสยิดบ้านตึกดิน	11
ภาพที่ 3 แสดงลักษณะชุมชนมัสยิดมทานาค มีสภาพแวดล้อมติดกับคลอง	12
ภาพที่ 4 แสดงภาพผลงานของ ผศ.ศิริชัย พุ่มมาก “วิถีชีวิตชาวใต้ 1” ปีสร้างสรรค พ.ศ.2552.....	15
ภาพที่ 5 แสดงภาพผลงานของ ดำรง วงศ์อุปราช “หมู่บ้านชาวประมง” ปีสร้างสรรค พ.ศ.2503 ...	16
ภาพที่ 6 แสดงภาพผลงานทิวทัศน์ โดยจูเต๋อฮัน และ เจ้าจ้อไป	16
ภาพที่ 7 แสดงภาพขณะลงสำรวจพื้นที่ชุมชน	19
ภาพที่ 8 แสดงภาพบริบทของชุมชน สภาพความเป็นอยู่ซึ่งมีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน	19
ภาพที่ 9 แสดงภาพการจัดวางวัตถุสิ่งของ ภายในชุมชน.....	20
ภาพที่ 10 แสดงตัวอย่างแบบภาพร่างลายเส้นของวัตถุ ในพื้นที่ชุมชน.....	21
ภาพที่ 11 แสดงตัวอย่างแบบภาพร่างลายเส้นของวัตถุสิ่งของ ในพื้นที่ชุมชน	21
ภาพที่ 12 แสดงตัวอย่างแบบภาพร่างลายเส้น การจัดระเบียบวัตถุสิ่งของ ในตลาดของชุมชน	22
ภาพที่ 13 แสดงตัวอย่างแบบภาพร่างลายเส้น การจัดระเบียบของกระทงต้นไม้	22
ภาพที่ 14 แสดงแบบภาพร่างลายเส้น ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2	23
ภาพที่ 15 แสดงแบบภาพร่างลายเส้น ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 7	23
ภาพที่ 16 แสดงภาพเฟรมผ้าใบที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	24
ภาพที่ 17 แสดงภาพขณะเตรียมพื้นผ้าใบก่อนการสร้างสรรค์ผลงาน	25
ภาพที่ 18 แสดงกระบวนการสร้างสรรค์ในระยะที่ 1	25
ภาพที่ 19 แสดงกระบวนการสร้างสรรค์ในระยะที่ 2	26
ภาพที่ 20 แสดงภาพผลงานวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์	27
ภาพที่ 21 แสดงอุปกรณ์ที่ใช้วาดเขียน	28

ภาพที่ 22 แสดงภาพสื่ออะคริลิกที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน	28
ภาพที่ 23 แสดงภาพถังใส่น้ำและถ้วยสี	29
ภาพที่ 24 แสดงภาพ ผ้าที่ใช้ในการเช็ดสี	29
ภาพที่ 25 แสดงภาพพู่กันที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน	30
ภาพที่ 26 แสดงภาพกระดาษทรายที่ใช้ขัดพื้นผิว	30
ภาพที่ 27 แสดงสีที่ใช้ในการรองพื้น	31
ภาพที่ 28 แสดงภาพสมุดบันทึกแบบภาพร่าง	31
ภาพที่ 29 แสดงภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 1	34
ภาพที่ 30 แสดงภาพรอยแกะเทาะของภาพจิตรกรรมฝาผนัง	35
ภาพที่ 31 แสดงภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 2	35
ภาพที่ 32 แสดงภาพร่องรอยของคราบน้ำ	36
ภาพที่ 33 แสดงภาพชุดผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3	36
ภาพที่ 34 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1	38
ภาพที่ 35 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2	39
ภาพที่ 36 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3	40
ภาพที่ 37 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4	41
ภาพที่ 38 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5	42
ภาพที่ 39 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 6	42
ภาพที่ 40 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 7	43

บทที่ 1

บทนำ

จากพื้นที่ถิ่นกำเนิดในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา สู่อำเภอเมืองกรุงเทพฯ มีระยะทางห่างกันประมาณ 1,200 กิโลเมตร กรุงเทพฯ เป็นจังหวัดที่มักถูกพูดถึงในภาพลักษณ์ของความเป็นศูนย์รวมแห่งความรุ่งเรืองเรื่องศิวิไลซ์ ความเป็นศูนย์รวมในด้านเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า เอื้อต่อความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิตและความเป็นศูนย์รวมของการแสวงหาอาชีพที่มีความหลากหลาย สิ่งนี้ล้วนเป็นสิ่งที่ดีและถือเป็นโอกาสของใครหลายคน แต่ในความรู้สึกของข้าพเจ้าที่ได้สัมผัสรวมทั้งได้อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งนี้ กลับรู้สึกต่างออกไปจากสิ่งที่ได้กล่าวมาข้างต้น ถึงภาพลักษณ์ของความเป็นสังคมเมือง ซึ่งมีความอัดอั้นอยู่ภายในใจ ณ ขณะอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เปี่ยมล้นด้วยความวุ่นวายทั่วทุกสารทิศ จนเกิดเป็นความทุกข์ที่สั่งสม ตั้งแต่เริ่มเข้ามาสู่อำเภอเมืองกรุงเทพฯ ตลอดจนถึงทุกวันนี้ ในบริบทของพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ซึ่งถูกรายล้อมด้วยความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ มีความหลากหลายทางด้านกลุ่มคนจากทั่วทุกสารทิศของประเทศไทย อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ คนไทยเชื้อสายจีน คนไทยมุสลิม และกลุ่มคนไทยที่นับถือศาสนาคริสต์และอื่นๆ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างสันติ สิ่งนี้เป็นภาพจำและเป็นประสบการณ์ในการใช้ชีวิตของข้าพเจ้าที่ได้เติบโตมาตั้งแต่เยาว์วัย อันหล่อหลอมความเป็นตัวตนที่ได้รับจากพื้นที่ถิ่นกำเนิดโดยมีอาจตัดขาดกันได้ ในขณะที่ได้เข้ามาอาศัยและใช้ชีวิตอยู่ในเมืองกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นสังคมที่ใหญ่กว่า กลับมีความสัมพันธ์ที่รู้สึกห่างเหินจากคนรอบข้าง เป็นการใช้ชีวิตแบบที่ว่าตื่นเช้าไปทำงาน ตกเย็นกลับบ้านนอนตัดขาดความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง จนเกิดความรู้สึกอัดอั้นภายในใจเหมือนตัวเราอาศัยอยู่ภายในพื้นที่ไร้ ซึ่งความเป็นสังคมในแบบที่เคยชินบางครั้งกลับรู้สึกแปลกแยกแตกต่างไปจากคนหมู่มากจนทำให้เกิดสภาวะความคิดถึงพื้นที่ถิ่นกำเนิดอยู่บ่อยครั้ง สิ่งนี้คือยกระตุ่นจิตใจได้สำนึกของข้าพเจ้าในการหาพื้นที่ซึ่งเป็นการปลอบประโลมจิตใจ เพื่อที่ข้าพเจ้าจะสามารถยังคงใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนในสังคมเมืองภายใต้ข้อจำกัดทางความรู้สึกได้

ความเป็นมาและความสำคัญของการสร้างสรรค์

พื้นที่ชุมชนในจังหวัดกรุงเทพฯ มักถูกเรียกว่าสลัมหรือชุมชนแออัด ซึ่งเป็นเพียงคำนิยามที่เป็นเพียงข้อเท็จจริง บางทีถูกมองในเชิงลบจากสายตาของคนนอกกลุ่มคนในชุมชน แต่สำหรับข้าพเจ้า

นั้นชุมชนคือสังคมหนึ่ง มีวิถีดำเนินชีวิตแบบที่มนุษย์ควรจะเป็นหากเชื่อว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคม การแสดงออกถึงความเป็นมิตรไมตรีที่ดีต่อกัน มีความรัก ความสามัคคีและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในสิ่งที่ได้กล่าวมาข้างต้นคือความสัมพันธ์อันดีงาม เป็นความประทับใจที่ข้าพเจ้าได้สัมผัสถึงความจริงที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ชุมชนในจังหวัดกรุงเทพฯ

ชุมชนแออัดเป็นพื้นที่ซึ่งมีประชากรอาศัยอยู่รวมกันอย่างมาก มีการปลูกสร้างรากฐานทางวัฒนธรรมอย่างแน่นแฟ้น มีความสัมพันธ์และเป็นเพื่อนบ้านที่เป็นมิตรไมตรีที่ดีต่อกัน บริเวณโดยรอบของพื้นที่ชุมชนในจังหวัดกรุงเทพฯ มักติดกับแหล่งน้ำลำคลอง เป็นรูปแบบวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สามารถพิสูจน์ได้จากหลักฐานที่ได้บันทึกไว้ในเอกสารหลายฉบับจากการบันทึกที่ว่า คนไทยใช้ชีวิตอยู่กับสายน้ำ ใช้แม่น้ำลำคลองเป็นทางสัญจร และใช้แม่น้ำในการชลประทาน การเกษตร การประมง การอุตสาหกรรม และการอุปโภค บริโภคในชีวิตประจำวัน สิ่งเหล่านี้กลับสะท้อนภาพความจริงบางอย่างที่ข้าพเจ้าเคยมีประสบการณ์ร่วมและเป็นสิ่งที่ข้าพเจ้าขาดหายไปตลอดช่วงเวลาที่ได้อาศัยอยู่ในสังคมเมืองในจังหวัดกรุงเทพฯ เพียงการได้นึกคิด นึกถึงพื้นที่เกิดและสภาพแวดล้อมของชุมชนที่บ้าน ส่งผลให้ข้าพเจ้ามีความสุขเสมือนได้เห็นสภาพแวดล้อมรวมทั้งความเป็นอยู่ที่คุ้นเคยแม้เป็นเพียงพื้นที่อื่น แต่กลับเติมเต็มความรู้สึกที่ดีและเพียงพอต่อการเยียวยาจิตใจของตน ในชุมชนบางพื้นที่นั้นมีความผสมปนเป ทั้งในด้านความหลากหลายทางความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมแต่ก็ยังคงอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขได้ แม้ขึ้นชื่อว่าเป็นชุมชนมุสลิมก็ตาม การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนส่วนใหญ่ปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม และไม่มีการก้าวท้าวหรือล่วงเกินในหลักความเชื่ออื่น ซึ่งสอดคล้องกับโครงการอัลกุรอานในซูเราะห์อัลกาฟิรูน โองการที่6 “สำหรับพวกท่านก็คือศาสนาของพวกท่านและสำหรับฉันก็คือศาสนาของฉัน” สิ่งนี้คือคำสั่งใช้จากพระเจ้า ให้มนุษย์ทุกคนได้ตระหนักถึงการให้เกียรติผู้อื่นและถือเป็นการอาศัยอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมที่แท้จริง สะท้อนถึงภาพลักษณ์ที่ดี ซึ่งเป็นความงามที่ให้ความรู้สึกอบอุ่น เสมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน สิ่งเหล่านี้กลับสะท้อนความเป็นจริงที่มีความคล้ายคลึงกับพื้นถิ่นกำเนิดของข้าพเจ้า จนเกิดเป็นแรงขับเคลื่อนที่ถูกนำมาใช้ซึ่งการสร้างสรรคผลงานศิลปะในลำดับต่อไป การศึกษาพื้นที่ชุมชนในเมืองหลวง เป็นเพียงการใช้สัญลักษณ์แทนพื้นที่ชุมชนบ้านเกิด อนึ่งเพื่อเป็นการสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกคิดถึงและโหยหา ซึ่งมักเกิดขึ้นอยู่ตลอดทุกช่วงขณะ ตั้งแต่เริ่มเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในเมืองแห่งนี้จนถึงปัจจุบัน จึงหยิบยกเรื่องราววิถีชีวิตจากพื้นที่ชุมชนมุสลิมในกรุงเทพฯ ที่พูดถึงการอาศัยอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายทางความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม สะท้อนให้เห็นถึงความรัก ความอบอุ่น และความสงบสุข พื้นที่เสมือนจึงมีความหมายต่อ

การเยียวยาความรู้สึกทางใจของข้าพเจ้า โดยหยิบใช้วัตถุ ข้าวของเครื่องใช้ และสถาปัตยกรรมเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของการมีอยู่ ผนวกกับการสร้างบรรยากาศที่ให้ความรู้สึกสงบ โดยมีภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมไทยที่ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกคิดถึงในพื้นที่ถิ่นกำเนิดผ่านสัญลักษณ์แทนพื้นที่ชุมชนในจังหวัดกรุงเทพฯ
2. เพื่อใช้ศิลปะเป็นสื่อในการบำบัดความรู้สึกทุกข์ภายในจิตใจ อันเกิดจากสภาพแวดล้อมของสังคมเมือง
3. เพื่อใช้ศิลปะในการถ่ายทอดเรื่องราวความเป็นวิถีชุมชนมุสลิมที่ให้อารมณ์ความรู้สึกสงบอาศัยอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายทางความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรม

สมมุติฐานของการศึกษา

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ “สัญลักษณ์-รักษ์ แห่งความผูกพันจากพื้นที่ชุมชนมุสลิม” ชุดนี้เป็นการสะท้อนสภาวะอารมณ์ความรู้สึกโหยหาและคิดถึงในพื้นที่ถิ่นกำเนิด ตลอดทุกช่วงขณะที่ได้อาศัยอยู่ในเมืองหลวง โดยหยิบใช้พื้นที่ชุมชนมุสลิมกรุงเทพฯ เพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนพื้นที่บ้านเกิดอันมีสภาพแวดล้อม ประเพณี และวัฒนธรรมที่คล้ายกัน มานำเสนอในรูปแบบผลงานจิตรกรรมไทย โดยหวังที่จะถ่ายทอดความรู้สึกส่วนตน ผ่านการใช้ทัศนธาตุ ด้วยการใช้เส้น สี น้ำหนัก การผลักระยะในการสร้างจุดเด่นจุดรอง และการสร้างบรรยากาศในภาพ ตลอดจนสามารถบำบัดความรู้สึกทุกข์ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของผู้สร้างสรรค์ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้กับผู้ชมได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของความเท่าเทียมกันในสังคม เห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ มีความสัมพันธ์ดีระหว่างกัน

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ศึกษาารูปแบบวิถีชีวิต สภาพแวดล้อม รวมถึงอัตลักษณ์ในแต่ละพื้นที่ชุมชนมุสลิมในกรุงเทพฯ
2. ศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยมุสลิมกับพื้นที่ชุมชนในจังหวัดกรุงเทพฯ

ขอบเขตด้านรูปแบบ

1. ศึกษาจิตรกรรมฝาผนัง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างภาพจิตรกรรม 2 มิติ
2. ศึกษาเทคนิคการระบายสีและวิธีการเขียนรูปทิวทัศน์แบบเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จีน ฯลฯ
3. ศึกษาเทคนิควิธีการสร้างสรรค์โดยการใช้เส้น สี และการคลุมบรรยากาศที่ให้ความรู้สึกสงบ รวมถึงการเน้นจุดเด่นและการผลักระยะเพื่อให้เกิดมิติในผลงานสร้างสรรค์

ขั้นตอนการสร้างสรรค์

1. ศึกษาข้อมูลจากการลงพื้นที่และข้อมูลที่ได้จากเอกสาร วารสาร รวมไปถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุมชนมุสลิมในกรุงเทพฯ กรณีเลือกศึกษาพื้นที่ชุมชนมุสลิมในพื้นที่เขตรอบพระนคร
2. ลงพื้นที่ชุมชนมุสลิมเพื่อทำการจดบันทึกข้อมูล เกี่ยวกับวัตถุเครื่องใช้ และสถาปัตยกรรมในชุมชนเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแบบภาพร่าง
3. นำข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จนนำไปสู่การจัดทำแบบภาพร่าง
4. นำเสนอแบบภาพร่าง ที่มาของแนวความคิดและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน
5. สร้างสรรค์ผลงานจริงโดยใช้แบบภาพร่างเป็นโครงสร้างหลัก ปรับเพิ่ม ลด หรือตัดทอนตามความเหมาะสม
6. วิเคราะห์ผลงานเพื่อหาข้อดีและสิ่งที่ควรปรับแก้ และพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ให้มีความสมบูรณ์ที่สุด
7. นำเสนอผลงานสู่สาธารณชน

วิธีการศึกษา

1. ทำความเข้าใจกับเนื้อหาและรูปแบบวิธีการสร้างสรรค์ นำมาสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ง่ายต่อการค้นคว้าและทดลอง
2. ศึกษาพื้นที่ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวความคิดเพื่อเป็นกรณีเลือกศึกษา
3. นำเสนอข้อมูลที่ต้องการศึกษาและวิธีการสร้างสรรค์ให้กับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อรับฟังคำแนะนำ และปรับใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน
4. ลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยการวาดรูปวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ ที่ต้องการหยิบนำมาใช้สร้างสรรค์ในผลงาน รวมไปถึงการสัมผัสกับบรรยากาศของพื้นที่ชุมชน เพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมและสอดคล้องกับแนวคิด ที่ต้องการนำเสนอสู่ผลงานสร้างสรรค์
5. จัดทำแบบภาพร่าง เพื่อนำเสนอให้กับอาจารย์ที่ปรึกษา ได้วิจารณ์เพื่อสะท้อนมุมมองและแนวคิดอื่นที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสร้างสรรค์
6. จัดเตรียมอุปกรณ์ และเริ่มสร้างสรรค์ผลงานโดยขยายตามแบบภาพร่าง
7. นำเสนอผลงานครั้งที่1 เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะจากอาจารย์ผู้สอนและคณะกรรมการ นำไปปรับใช้และพัฒนาผลงานสร้างสรรค์
8. นำสิ่งที่ได้รับจากคำวิจารณ์มาพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ให้มีความสมบูรณ์
9. นำเสนอผลงานเผยแพร่สู่สังคมผ่านนิทรรศการ วิทยานิพนธ์

แหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. หนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุมชนมุสลิมในจังหวัดกรุงเทพมหานครฯ
2. หนังสือที่เกี่ยวข้องกับหลักการทางศาสนาที่พูดถึงความอดทน และหลักศรัทธา
3. เอกสารประกอบผลงานสร้างสรรค์เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมไทย

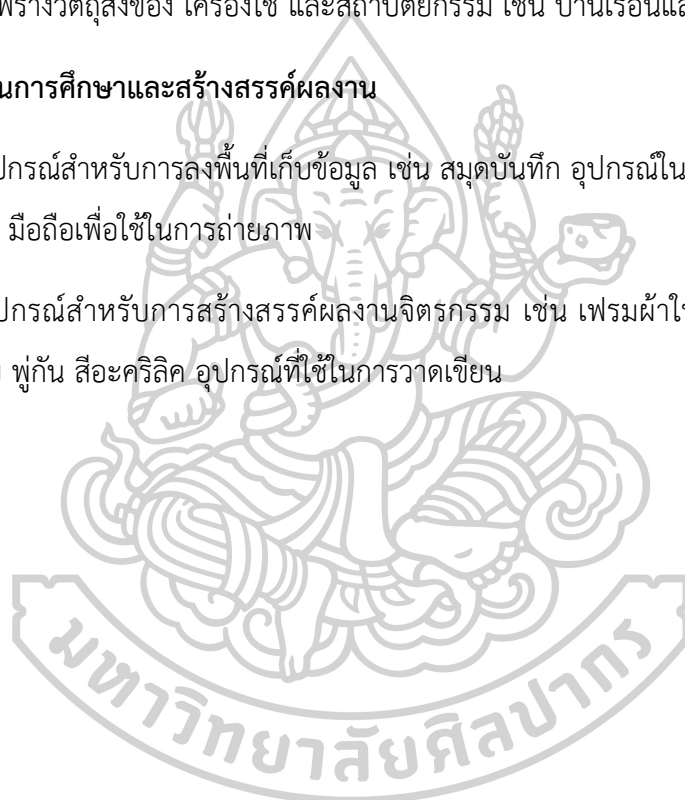
4. หนังสือศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงาน

ข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่

1. วิถีชีวิตของคนในชุมชน ตามที่ได้ระบุไว้ในขอบเขตของการศึกษา
2. ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละพื้นที่ชุมชน สภาพแวดล้อม รวมทั้งบริบททางสังคม
3. วิธีการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนัง
4. ภาพร่างวัตถุสิ่งของ เครื่องใช้ และสถาปัตยกรรม เช่น บ้านเรือนและศาสนสถาน

อุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษาและสร้างสรรค์ผลงาน

1. อุปกรณ์สำหรับการลงพื้นที่เก็บข้อมูล เช่น สมุดบันทึก อุปกรณ์ในการจดบันทึกและใช้วาดเขียน มีดถือเพื่อใช้ในการถ่ายภาพ
2. อุปกรณ์สำหรับการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม เช่น เฟรมผ้าใบ สีทารองพื้น กระดาษทราย พู่กัน สีอะคริลิก อุปกรณ์ที่ใช้ในการวาดเขียน

บทที่ 2

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “สัญญาะ - รักษ์ แห่งความผูกพันจากพื้นที่ชุมชนมุสลิม” มีเนื้อหาที่ต้องการแสดงถึงภาพบรรยากาศของชุมชนมุสลิมในกรุงเทพฯ อันเป็นสัญญะแทนพื้นที่บ้านเกิด เพื่อนำเสนอเรื่องราววิถีชีวิต ถึงการอาศัยอยู่ร่วมกันของคนในสังคมบนความหลากหลายทางด้านความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรม มีความรัก ความสามัคคี สะท้อนถึงความสงบสุข ด้วยกับสภาวะความอึดอัดและความวุ่นวาย ที่เกิดจากบริบททางสังคมในเมืองหลวง สังคมความรู้สึกจนเกิดเป็นความทุกข์ใจ สิ่งนี้เป็นเพียงที่มาของความรู้สึกแรกเริ่มในการค้นหาพื้นที่ซึ่งเป็นการลอบประโลมจิตใจ โดยที่ข้าพเจ้าอาศัยภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นอิทธิพลทางรูปแบบในการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ และศึกษาความเป็นมาของพื้นที่ชุมชนมุสลิม ผ่านการค้นหาข้อมูลจากแหล่งหนังสือ เอกสารที่เกี่ยวข้องและสื่อออนไลน์

ทัศนคติเกี่ยวกับการสร้างสรรค์

หากจะจำกัดความหมายของคำว่า ศิลปะคืออะไร คงจะเป็นเรื่องที่ยากที่สุดและเกือบที่จะเป็นไปได้ไม่ได้เลยว่าคำนิยามของคำนี้ คำตอบใดถูกต้องที่สุด หากเพียงแต่ว่าศิลปะคือผลงานสร้างสรรค์ และผู้สร้างสรรค์ผลงานก็คือศิลปิน ส่วนรูปแบบก็จะมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ทุกสมัย ซึ่งความแปลกใหม่มักจะขึ้นอยู่กับว่าผู้สร้างสรรค์จะมีแนวคิด หรือมีรูปแบบวิธีการสร้างผลงานศิลปะอย่างไร และไม่ว่าผลงานศิลปะจะแบ่งออกเป็นกี่ประเภทก็ตาม มันก็มีคุณค่าทางด้านความงามในตัวของมัน¹

การสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้า เกิดขึ้นจากความรู้สึกหลงใหลในภาพผลงานจิตรกรรมฝาผนัง ว่าด้วยการใช้เส้นที่มีความละเอียดละไม และการตัดทอนรูปทรงต่างๆจนเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะแบบไทย ซึ่งเดิมที่อาจจะรับอิทธิพลมาจากศิลปะในภูมิภาคอื่น เช่น อิทธิพลจากศิลปะตะวันตก ศิลปะจากประเทศอินเดีย และศิลปะจากประเทศจีน ฯลฯ จนสามารถถอดรูปแบบให้มีความเป็น

¹ ชลุด นิมเสมอ, **องค์ประกอบของศิลปะ**, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2531), 1-3.

เอกลักษณ์ไทย สิ่งนี้จึงเป็นแรงขับเคลื่อน และเป็นอิทธิพลทางด้านรูปแบบในผลงานสร้างสรรค์ของข้าพเจ้าเสมอมา เป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางด้านจิตใจ อีกทั้งยังสะท้อนถึงความเป็นมรดกทางวัฒนธรรมประจำชาติ รวมทั้งยังสามารถเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมทางด้านต่างๆ เช่น การแต่งกาย บริโภคนิยม และสถาปัตยกรรม ฯลฯ ส่วนที่สำคัญของเนื้อหาที่มักปรากฏอยู่บนภาพงานจิตรกรรมฝาผนัง โดยส่วนใหญ่พูดถึงเรื่องราวที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีทางศาสนาพุทธ พุทธประวัติ ชาดก หรือไตรภูมิ และในช่วงภายหลัง เริ่มนิยมเขียนภาพปริศนารธรรม พระวินัยบัญญัติ และเรื่องอุบายอุบายาสกา ฯลฯ ซึ่งสำหรับตัวข้าพเจ้าที่นับถือศาสนาอิสลาม สิ่งนี้คือส่วนที่เป็นความตั้งใจ และเป็นแรงขับเคลื่อนในการทำงานศิลปะ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะสะท้อนภาพชุมชนมุสลิม ผ่านเรื่องราววิถีชีวิต และแสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมหนึ่ง ที่มีอยู่ในพื้นที่สังคมไทย²

ประสบการณ์จากการลงพื้นที่

โครงสร้างของชุมชนมุสลิมในแต่ละพื้นที่นั้น มีลักษณะทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม ที่ไม่ได้มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง วิถีดำเนินของคนในชุมชนมีลักษณะที่คล้ายกัน รวมถึงประเพณีและวัฒนธรรมที่มีความสอดคล้องกับหลักการทางศาสนาอิสลาม ใช้เป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต โดยสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นปัจเจกของชุมชนนั้นๆ มักใช้อ้างอิงตามตัวของศาสนสถานที่มีอยู่ในชุมชน หรือตามที่เรียกกันว่ามัสยิดหรือสุเหร่า ตลอดจนการลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูล ข้อควรคำนึงที่สำคัญเป็นลำดับแรกคือความปลอดภัย ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องศึกษาและรับรู้ถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละชุมชน โดยสืบค้นได้จากแหล่งข่าวรวมทั้งช่องทางสื่อออนไลน์ เพื่อที่จะสามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงของแต่ละพื้นที่ว่ามีมากน้อยเพียงใด

ชุมชนมุสลิมในกรุงเทพฯ เป็นพื้นที่ซึ่งมีความแออัด มีสภาพแวดล้อมที่ผูกพันกับธรรมชาติอาศัยอยู่ตามแหล่งน้ำลำคลอง ซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่สืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขบนความหลากหลายทางความเชื่อ ประเพณี และชาติพันธุ์ การจัดระเบียบสิ่งของภายนอกของบ้านในแต่ละครัวเรือน จะมีการรับผิดชอบในพื้นที่ของตนเองอย่างเป็นระเบียบ โดยไม่มีการก้าวล่วงในบริเวณของผู้อื่น เช่นการพาดสิ่งของติดกับผนังบ้าน การปลูกต้นไม้กันเป็นรั้วเขต และการใช้พื้นที่ตากผ้าหรือใช้พื้นที่ทิ้งขยะร่วมกัน สะท้อนภาพลักษณ์ของความสามัคคีภายในชุมชน มีความสะอาดและน่าอยู่

² สมชาติ มณีโชติ, *จิตรกรรมไทย*, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2529), 1-2.

อิทธิพลทางประวัติศาสตร์ของชุมชนมุสลิมในกรุงเทพฯ

จากการค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการมีอยู่ของชุมชนมุสลิมในประเทศไทย สามารถอ้างอิงจากหลักฐานที่สืบค้นได้ว่า คนมุสลิมได้อาศัยอยู่ในแผ่นดินไทย ตั้งแต่สมัยอาณาจักรสุโขทัยมาอย่างช้านาน จากเหตุการณ์ในสมัยพ่อขุนรามคำแหง ได้ขยายอาณาเขตกรุงสุโขทัยไปสู่ทิศใต้ ซึ่งพบเห็นชาวนครศรีธรรมราชที่นับถือศาสนาอิสลาม อาศัยอยู่ในนครเป็นจำนวนมาก ด้วยลักษณะทางภูมิประเทศที่ติดกับทะเล การติดต่อค้าขายกับชาวต่างชาติจึงเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นมาก่อนแล้ว โดยเฉพาะกลุ่มคนมุสลิมที่มีความสามารถและความชำนาญในการเดินเรือ คงปฏิเสธไม่ได้เลย หากจะเป็นชนชาติที่มาจากอาหรับหรือเปอร์เซีย แม้กระทั่งคนเดินเรือทะเลหลวงในสมัยอยุธยาที่ใช้คนแขกจามและแขกมลายู³

ในสมัยกรุงศรีอยุธยาเสียกรุง ชาวบ้านส่วนใหญ่ต่างพากันอพยพย้ายถิ่นฐานมาทางใต้ โดยเฉพาะชาวมุสลิมจะตั้งถิ่นฐานติดอยู่ตามคลองบางกอกใหญ่และบางกอกน้อย อาศัยอยู่บนเรือที่มีสินค้าจัดวางอยู่เต็มลำ โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการค้าขาย มีคำเรียกคนกลุ่มนี้ว่า “แขกแพ” จนปัจจุบันลูกหลานชาวแขกแพก็ยังคงอาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งนั้นจนถึงทุกวันนี้ การมีอยู่ของชาวมุสลิมในกรุงเทพฯถือเป็นการแสดงความสัมพันธ์อันดีงามและเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทย หากจะย้อนความไปในช่วงสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ที่ได้เกิดสงครามระหว่างกองทัพไทยกับเมืองปัตตานี ซึ่งได้ทำสงครามกันหลายครั้ง และในท้ายที่สุดปัตตานีเป็นฝ่ายแพ้ต่อสงคราม อันเป็นเหตุในการอพยพนำชาวปักษ์ใต้มาไว้ตามที่ต่างๆ เพื่อให้คนกลุ่มนั้นได้เป็นส่วนหนึ่งของไทย ชาวมุสลิมมลายูส่วนใหญ่ยังคงอาศัยอยู่ตามแหล่งน้ำ แม้การย้ายถิ่นฐานในครั้งนี้จะเป็นการเปลี่ยนพื้นที่อยู่อาศัยใหม่ ซึ่งอาจมีความแตกต่างไปจากพื้นถิ่นเดิม แต่กลุ่มชาวมุสลิมมลายูก็ยังคงรักษาธรรมเนียมปฏิบัติ และยังคงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเสมอมา เช่นชุมชนมัสยิดมหานาค ชุมชนบริเวณคลองแสนแสบ และชุมชนบริเวณเขตพระนครฯ⁴

การอาศัยอยู่บนแผ่นดินไทยจะปฏิเสธมิได้เลยว่า เป็นพระมหากรุณาธิคุณของผู้ปกครองแผ่นดิน นับตั้งแต่อดีตจวบจนถึงปัจจุบัน ความหลากหลายที่อาศัยอยู่บนแผ่นดินเดียวกัน ไม่ว่าจะ

³ ดิเรก กุลสิริสวัสดิ์, ความสัมพันธ์ของมุสลิมทางประวัติศาสตร์และวรรณคดีไทย, (กรุงเทพฯ : มติชน, 2517), 11-13.

⁴ ดิเรก กุลสิริสวัสดิ์, ความสัมพันธ์ของมุสลิมทางประวัติศาสตร์และวรรณคดีไทย, (กรุงเทพฯ : มติชน, 2517), 95-97.

ใคร มาจากที่ใด มีความเชื่ออย่างไร สิ่งนี้ล้วนเป็นความดีงามที่เราจะได้ทำความเข้าใจ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวัฒนธรรมที่แตกต่าง เพื่อว่าเราจะสามารถอาศัยอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข มีความสามัคคี และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันเป็นภาพลักษณ์ของสังคมไทยที่เข้มแข็งที่มีอยู่มาอย่างช้านาน แม้ว่าบางอย่างอาจจะทำให้เราดูแตกต่างกันจนสามารถแบ่งแยกออกจากกันได้ แต่ด้วยกับความรัก ที่คนไทยได้ตระหนักถึงการอาศัยอยู่ร่วมกันบนสังคมพหุวัฒนธรรม สิ่งนี้จะทำให้เราไม่แตกแยก และใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันอย่างสันติ หากสังเกตในแต่ละพื้นที่ชุมชนของไทย โดยเฉพาะพื้นที่ชุมชนในเขตพระนคร จะสัมผัสได้ถึงความจริงตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ซึ่งได้อธิบายถึงการอาศัยอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง โดยปราศจากความขัดแย้งใดๆระหว่างกัน จากประสบการณ์ในการลงพื้นที่ที่ชุมชนมุสลิมในกรุงเทพฯ กิจกรรมของชุมชนล้วนมีผู้คนที่มีความหลากหลายมาร่วมด้วยช่วยกันอย่างอบอุ่น ทั้งจากมุสลิมเชื้อสายมลายู มุสลิมจากเปอร์เซีย มุสลิมเชื้อสายชวา มุสลิมเชื้อสายจาม มุสลิมเชื้อสายเอเชียใต้ มุสลิมเชื้อสายจีน รวมทั้งเพื่อนต่างศาสนิกอย่างคนไทยพุทธและกลุ่มคนอื่นๆ ซึ่งปรากฏอยู่ตามพื้นที่ เช่น ชุมชนมัสยิดมหานาค ชุมชนมัสยิดจักรพงษ์ ชุมชนบ้านตึกดิน และชุมชนมัสยิดต้นสน ฯลฯ สิ่งที่ได้กล่าวมาข้างต้นเป็นเพียงการยกตัวอย่างของพื้นที่ เป็นกรณีศึกษาหรือตัวอย่างเพื่อให้ได้เข้าใจถึงสังคมที่มีความเข้มแข็ง และมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน

พื้นที่ชุมชนมุสลิมในจังหวัดกรุงเทพฯ มีขนบธรรมเนียมปฏิบัติที่คล้ายคลึงกับพื้นที่3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันเป็นพื้นที่ถิ่นกำเนิด และเป็นสังคมที่หล่อหลอมความเป็นตัวตนของข้าพเจ้า ประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส หากจะเล่าถึงที่มาของพื้นที่ชุมชนมุสลิมในเมืองหลวง ถึงการก่อสร้างแหล่งที่อยู่อาศัยจะสามารถแบ่งออกเป็น2ลักษณะใหญ่ๆคือ ลักษณะแรก อาจมีการตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่เดิมของชาวมลายูในอดีต ที่มีปลูกบ้านเรือนบริเวณตามลำคลอง ใช้สายน้ำในการหล่อเลี้ยงชีวิต และเป็นเส้นทางสัญจรเพื่อทำการค้าระหว่างชุมชนจนถึงระหว่างประเทศ ในลักษณะที่สอง อาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเกณฑ์ชาวมลายู หลังแพ้สงครามระหว่างรัฐไทยกับรัฐปัตตานี ดิเรก กุลสิริสวัสดิ์ (2517: 95-97) ได้อธิบายเกี่ยวกับการอพยพชาวปักษ์ใต้ มาไว้ตามหัวเมืองต่างๆ โดยเฉพาะในตัวเมืองกรุงเทพฯ และยังคงดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่แห่งนั้นตลอดจนถึงทุกวันนี้

ภาพที่ 1 แสดงลักษณะของศาสนสถานในชุมชนมัสยิดต้นสน

ที่มา : อัจฉมาวิทย์ การี

ภาพที่ 2 แสดงลักษณะศาสนสถานในพื้นที่ชุมชนมัสยิดบ้านตึกดิน

ที่มา : อัจฉมาวิทย์ การี

ภาพที่ 3 แสดงลักษณะชุมชนมัสยิดมทานาค มีสภาพแวดล้อมติดกับคลอง

ที่มา : อชมาวิทย์ การี

หมายเหตุ : สภาพแวดล้อมของชุมชนมัสยิดมทานาคอยู่ติดกับลำคลอง ซึ่งอดีตคนในชุมชนจะใช้เส้นทางน้ำเป็นเส้นทางสัญจรหลักในการทำการค้าหรือไปมาหาสู่กันของเครือญาติ โดยปัจจุบันยังคงใช้เส้นทางนี้ในการดำเนินชีวิตประจำวันอยู่ มีเรือรับส่งแล่นตลอดสายสุดเส้นทางน้ำที่คลองแสนแสบ

อิทธิพลเกี่ยวกับจิตรกรรมไทย

จิตรกรรมไทยหรือภาพเขียนสีของไทยแต่โบราณ เดิมทีมักเขียนตามผนังโบสถ์ วิหารและศาลาการเปรียญ ในคูหาภายในองค์พระปราสาท และพระสถูปเจดีย์ และที่ผนังถ้ำ หรือที่เรียกกันว่าจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งมักปรากฏอยู่ในท้องที่ต่างๆ หลากหลายแห่งในประเทศไทย และมีเขียนอยู่ในสมุดไทย โดยเฉพาะสมุดเรื่องไตรภูมิ ปัจจุบันพบว่าจิตรกรรมฝาผนังเริ่มมีความเสื่อมสลายลงไปบ้าง อันเกิดจากความชื้น ความสึกกร่อนของผนังจนเกิดร่องรอยการแตกร้าวและกะเทาะออกมา ซึ่งภาพเขียนเหล่านี้ยังคงหลงเหลืออยู่บ้างในปัจจุบัน มีการรักษาภาพจิตรกรรมและอนุรักษ์ให้คงอยู่ไว้เพื่อเป็นสมบัติชาติต่อไป

หลักวิชาการในการเขียนภาพจิตรกรรมในอดีตมี 3 แบบด้วยกันคือ

1. การเขียนจิตรกรรมแบบสีฝุ่น (Tempera)
2. การเขียนจิตรกรรมแบบปูนเปียก (Fresco)
3. การเขียนจิตรกรรมแบบสีซีซีฝังผสมน้ำมัน (Encaustic)

1. การเขียนจิตรกรรมแบบสีฝุ่น

เป็นวิธีการเขียนแบบสีฝุ่นที่มีความละเอียดและประณีตที่สุด ซึ่งจะต้องมีการเตรียมพื้นผนัง ในขั้นตอนแรกจะต้องทำการล้างผนังด้วยน้ำที่ผสมกับไบโซลิต ทำติดต่อกันทั้งเช้าทั้งเย็นตลอดระยะเวลา 7 วัน และทดสอบความเค็มของผนังด้วยการใช้ขมิ้น หากยังมีความเค็มหลงเหลืออยู่ ขมิ้นจากสีเหลืองจะกลายเป็นสีแดง ในขั้นตอนต่อไปใช้น้ำเปล่าในการชำระล้าง จากนั้นใช้ปูนขาวที่ผสมกาวเม็ดมะขามทาลงไปบนผนัง แล้วจึงจะสามารถเริ่มต้นเขียนภาพได้ โดยสีที่ใช้มักเป็นสีที่ได้จากธรรมชาติ นำไปผสมกับยางมะขวิด ถือเป็นอันเสร็จสิ้นของกระบวนการนี้

2. การเขียนจิตรกรรมแบบปูนเปียก

การเขียนในรูปแบบนี้ได้รับอิทธิพลจากช่างจีน ที่เขียนสีลงบนผนังที่ถูกฉาบด้วยปูนและทรายขณะเปียกอยู่ เมื่อปูนอยู่ตัวแล้ว จะไม่สามารถเขียนสีบนฝาผนังได้อีก เหตุนี้จึงทำให้ช่างไทยไม่สามารถใช้วิธีการนี้ในการเขียนรูปขนาดเล็กได้ ซึ่งมีการใช้เส้นและลวดลายที่มีความละเอียดมาก ซึ่งใช้เวลานาน

3. การเขียนจิตรกรรมแบบสีผสมน้ำมัน

วิธีการนี้จะมีการนำเอาสีผงและน้ำมันสนมาใช้ผสมเข้ากับสี โดยเขียนบนผนังที่ถูกเตรียมไว้เฉพาะ ซึ่งใช้สีที่ผสมน้ำมันสีติดกับน้ำมันสนและฝุ่นสีขาว ขัดฝาผนังให้เรียบ แล้วจึงจะใช้เป็นพื้นสำหรับเขียนภาพที่มีขนาดเล็กหรือใหญ่ก็ได้

วิธีการเขียนจิตรกรรมทั้ง 3 ลักษณะนี้ เป็นกระบวนการหรือวิธีการเขียนจิตรกรรมแบบช่างไทยในอดีต ซึ่งในปัจจุบันยังมีการนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมหลงเหลืออยู่บ้าง โดยส่วนใหญ่มักนิยมเขียนในลักษณะแบบสีฝุ่นมากกว่าลักษณะอื่นๆ ด้วยกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาสีที่ใช้ในการรองพื้นและสีที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน หรือมักเรียกชนิดสีนี้ว่า อะคริลิก มีความเหนียวแน่น คงทนกว่าการใช้เทคนิคโบราณ ซึ่งข้าพเจ้าได้นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด **ลัญจนะ - รักษ์ แห่งความผูกพันจากพื้นที่ชุมชน** ชุดนี้ด้วยเช่นกัน อีกทั้งยังเป็นการถนอมและรักษาสภาพของผลงานศิลปะให้มีความแข็งแรงและคงทนมากยิ่งขึ้น โดยอ้างอิงจากประสบการณ์ที่ใช้เทคนิคโบราณในการทำพื้น ซึ่งมีความเปราะบางและความแข็งแรงน้อยกว่า และมีกระบวนการที่มีความละเอียดซับซ้อนมากกว่าการใช้เทคนิคสมัยใหม่⁵

⁵ นางชมพูนุท พงษ์ประยูร, **จิตรกรรมไทย**, (กรมศิลปากร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิวิล, 2512), 1-3.

อิทธิพลจากผลงานศิลปะทิวทัศน์ทางเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ

การสร้างสรรคผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ ได้ศึกษาผลงานศิลปะทิวทัศน์จากเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย ศิลปะจากจีน ญี่ปุ่น และเกาหลี ฯลฯ ซึ่งให้ความรู้สึกสงบ อันสอดคล้องกับอารมณ์ที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการนำเสนอผ่านภาพบรรยากาศของชุมชน ผลงานศิลปะในภูมิภาคนี้มีความลุ่มลึกและโดดเด่น เมื่อวิเคราะห์ถึงลักษณะทางกายภาพของตัวผลงาน ซึ่งสรุปตามความเข้าใจของผู้ศึกษาได้ว่า การเน้นค่าน้ำหนักเข้มสุดของผลงานคือวิธีการสร้างจุดเด่น ไม่มีการใช้เส้นนำสายตาแบบจิตรกรรมไทย และสร้างจุดตรงด้วยการลดค่าน้ำหนักให้มีความอ่อนกว่า จากนั้นคลุมบรรยากาศโดยรวมให้จางลงจนรู้สึกถึงความกลมกลืนกัน

อิทธิพลจากภาพผลงานศิลปะกรรม

ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “สัญญาะ - รักษ์ แห่งความผูกพันจากพื้นที่ชุมชนมุสลิม” อีกส่วนที่สำคัญในการขับเคลื่อน และพัฒนาผลงานสร้างสรรค์มาตั้งแต่แรกเริ่ม คือการได้รับอิทธิพลจากศิลปิน ที่มีความเกี่ยวข้องทางด้านรูปแบบ ซึ่งเป็นผลงานจิตรกรรมไทยประเพณีของ ผศ. ศิริชัย พุ่มมาก ที่ได้นำเสนอเรื่องราววิถีชีวิตของชาวปักษ์ใต้ ผ่านงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณีสะท้อนถึงการอาศัยอยู่ร่วมกันของคนในสังคมไทย ภายใต้บริบทของความขัดแย้งและเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยใช้ภาพของความสุขจากความทรงจำในอดีตเป็นสัญลักษณ์สื่อความหมายถึงความสัมพันธ์อันดีงาม มีความรักและความสามัคคี

ศิลปินอีกท่านที่ได้ศึกษา ถึงวิธีการสร้างความหมายด้วยการใช้วัตถุ สิ่งของ แทนการบอกเล่าเรื่องราว ถึงความเป็นอยู่โดยปราศจากผู้คน ซึ่งเป็นอิทธิพลที่สำคัญต่อการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์เป็นภาพผลงานของศิลปิน ดำรง วงศ์อุปราช ที่ได้นำเสนอเรื่องราววิถีชีวิตของชาวชนบท ผ่านการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่อยู่รอบตัวบ้าน เป็นความงามที่ให้ความรู้สึกถึงความสงบเสถียร เรียบง่าย สะท้อนความเป็นไทยได้อย่างลึกซึ้ง ในช่วงหลังจากที่ได้กลับจากประเทศญี่ปุ่น ศิลปินได้สร้างสรรค์ผลงานชุดจิตรกรรม 4 ฤดูกาล อันได้แก่ฤดูหนาว ฤดูใบไม้ผลิ ฤดูร้อนและฤดูใบไม้ร่วง เป็นภาพทิวทัศน์ธรรมชาติที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะญี่ปุ่น เป็นชุดที่ข้าพเจ้าให้ความสนใจเป็นอย่างมากในการศึกษาถึงบรรยากาศที่สงบสุข

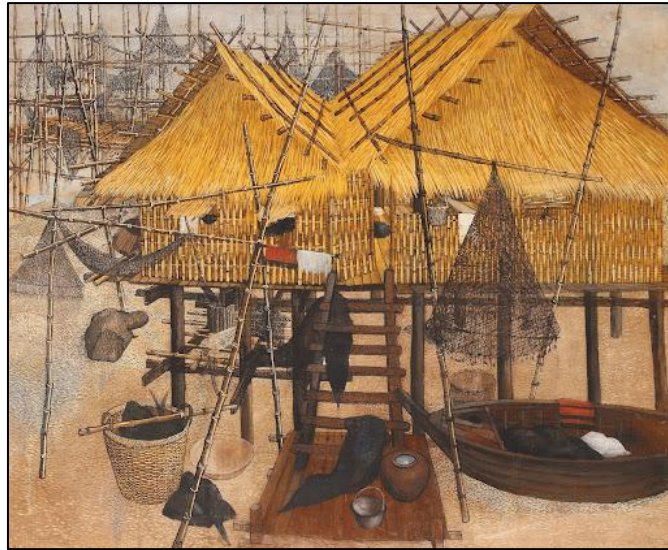
อีกส่วนที่สำคัญ ของการสร้างสรรคผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ คือการค้นหาเทคนิคในการสร้างบรรยากาศของผลงาน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากภาพศิลปะทิวทัศน์ของเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ อย่าง

ประเทศจีน ญี่ปุ่น และเกาหลี โดยมุ่งศึกษาการสร้างบรรยากาศที่ให้ความรู้สึกสงบนิ่ง มีความลุ่มลึก
แฝงนัยยะของความอบอุ่น ตลอดจนศึกษาวิธีการสร้างจุดเด่นด้วยการเน้นของค่าน้ำหนักเข้ม และ
จุดรองที่ให้ค่าน้ำหนักอ่อนกว่า รวมทั้งการศึกษาจังหวะปล่อยของพื้นที่ว่าง ทำให้ผลงานวิธานิพนธ์
ชุดนี้มีความสมบูรณ์มากที่สุด

ภาพที่ 4 แสดงภาพผลงานของ ผศ.ศิริชัย พุ่มมาก “วิถีชีวิตชาวใต้ 1” ปีสร้างสรรค พ.ศ.2552
ที่มา : <https://web.facebook.com/media/set/?set=a.104596806335232&type=3>

ค้นหาเมื่อวันที่ : 23/03/2568

ภาพที่ 5 แสดงภาพผลงานของ ดำรง วงศ์อุปราช “หมู่บ้านชาวประมง” ปีสร้างสรรค์ พ.ศ.2503

ที่มา : <https://onceinlife.co/damrong>

ค้นหาเมื่อวันที่ : 3/4/2568

ภาพที่ 6 แสดงภาพผลงานทิวทัศน์ โดยจูเต๋อจวิน และ เจ้าจื่อไป๋

ที่มา : ผู้สร้างสรรคดีฉบับที่กไว้เมื่อวันที่ 27/3/2568

ค้นหาจาก : หนังสือประวัติศาสตร์ศิลปะจีน หน้าที่ 252

บทที่ 3

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อการสร้างสรรค์ผลงาน ข้าพเจ้าได้นำเสนอเรื่องราววิถีชุมชนมุสลิมในกรุงเทพฯ เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาสาระ ของความสงบสุข จากการอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมบนความหลากหลายทางความเชื่อ ทางประเพณีและวัฒนธรรม โดยใช้พื้นที่ชุมชนมุสลิมในกรุงเทพฯ สะท้อนกลับไปยังพื้นที่บ้านเกิด อันมีรูปแบบวิถีดำเนินที่มีความคล้ายคลึงกัน ด้วยกับการสร้างสรรค์ในรูปแบบผลงานจิตรกรรมไทย มีกระบวนการสร้างสรรค์ดังนี้

1. ขั้นตอนการสังเคราะห์ข้อมูล

- 1.1 ข้อมูลจากการลงพื้นที่ชุมชนมุสลิมในกรุงเทพฯ
- 1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ และช่องทางเว็บไซต์
- 1.3 ภาพงานจิตรกรรมฝาผนัง
- 1.4 ศึกษาวิธีการสร้างสรรค์ผลงานทิวทัศน์แบบเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ
- 1.5 ประมวลผลทางความคิดและวิธีการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

2. กระบวนการและวิธีการสร้างสรรค์

- 2.1 ขั้นตอนการจัดทำลายเส้นของแบบภาพร่าง
- 2.2 ขั้นตอนการเตรียมเฟรมผ้าใบ
- 2.3 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานในระยะที่ 1 (การขยายแบบภาพร่าง การคลุมบรรยากาศ)
- 2.4 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานในระยะที่ 2 (การสร้างค่าน้ำหนักให้จุดเด่นและจุดรอง)
- 2.5 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานในระยะที่ 3 (ตรวจสอบความสมบูรณ์ของผลงาน)

ขั้นตอนการสังเคราะห์ข้อมูล

- 1.1 ข้อมูลจากการลงพื้นที่ชุมชนมุสลิมในกรุงเทพฯ

จากความรู้สึกแรกเริ่มของความคิดถึง อันเป็นผลจากบริบททางสังคมในเมืองหลวง ที่คอยกระตุ้นความรู้สึกเชิงลบอยู่บ่อยครั้ง ถึงสภาพแวดล้อมที่วุ่นวายและอึดอัด จนมีความจำเป็นที่จะต้องค้นหาพื้นที่ซึ่งเป็นการปลอบประโลมจิตใจ ในการลงพื้นที่ชุมชนในกรุงเทพฯ แบ่งออกเป็น 2 ช่วงที่สำคัญ เป็นระยะเริ่มต้นและเป็นการค้นพบแนวทางในการสร้างสรรค์อันมีผลทางความรู้สึกที่สุด

ในระยะแรก เป็นการตั้งคำถามกับตัวเองถึงความพอใจในการใช้ชีวิต ระหว่างสังคมเมืองกับพื้นที่ชุมชนแออัด โดยสรุปได้ว่า บริบทของสังคมเมืองมีผลทางความรู้สึกที่เป็นเชิงลบและพื้นที่ชุมชนแออัดให้ความรู้สึกถึงความสบายใจ การได้สัมผัสกับวิถีชีวิตที่เรียบง่าย การอาศัยอยู่ร่วมกัน และความสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่เป็นมิตร คือความปรารถนาโดยตลอดที่ได้อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ

ระยะที่สอง สืบเนื่องจากการลงพื้นที่ชุมชนในระยะแรก นำมาสังเคราะห์ถึงข้อดีและข้อเสีย สิ่งหนึ่งที่ได้กลั่นกรองออกมาเป็นสาระสำคัญ เกิดเป็นการตั้งคำถามกับตัวเองอีกครั้ง ถึงความเป็นอัตลักษณ์ทางด้านจิตวิญญาณที่สะท้อนความเป็นตัวตน สอดคล้องถึงความเป็นรากเง้าทางวัฒนธรรม อันมีหลักการศาสนาอิสลามในการขับเคลื่อนชีวิต จนสามารถวางกรอบหรือขอบเขตของพื้นที่เพื่อทำเอกสารประกอบการวิจัย โดยมุ่งเน้นเลือกศึกษาพื้นที่ชุมชนมุสลิม

1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ และช่องทางเว็บไซต์

ตลอดที่ได้ลงพื้นที่ชุมชนมุสลิมในกรุงเทพฯ มักเกิดข้อสงสัยถึงความเป็นมาและการริเริ่มก่อรากสร้างฐาน ซึ่งเชื่อว่าจะมีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ไทย จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพบว่า คนมุสลิมได้เข้ามาอาศัยในพื้นที่แห่งนี้มาอย่างช้านาน ส่วนหนึ่งมีจุดเริ่มมาจากการทำการค้า และอีกส่วนหนึ่งมาจากการอพยพหลังจากที่ได้แพ้สงคราม ซึ่งปัจจุบันพื้นที่ชุมชนเหล่านี้มีกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างอบอุ่น มีความหลากหลายทั้งทางด้านความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรม โดยปราศจากความขัดแย้งใดๆ เป็นภาพลักษณ์ที่งดงามและส่งผลต่อความรู้สึกของข้าพเจ้าไปในทิศทางที่ดีขึ้น

1.3 ภาพงานจิตรกรรมฝาผนัง

การสร้างสรรคผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ มีความจำเป็นอย่างมากต่อการลงพื้นที่เพื่อศึกษาภาพจิตรกรรมฝาผนัง ณ สถานที่จริง เพื่อเป็นการทำความเข้าใจกับการแสดงออกทางด้านรูปแบบการใช้สัญลักษณ์แทนความหมายด้วยรูปทรง ตลอดจนศึกษาความหมายของภาพจิตรกรรมในแต่ละเหตุการณ์ที่ถูกเขียนบันทึกไว้

1.4 ศึกษาวิธีการสร้างสรรค์ผลงานทิวทัศน์แบบเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ

หากถามว่าเหตุใดถึงเลือกศิลปะจากภูมิภาคนี้มาศึกษาและเป็นอิทธิพลในการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ ข้าพเจ้าไม่สามารถหาจุดเชื่อมหรือความสัมพันธ์ใดๆที่มีความเกี่ยวข้องทางด้านเนื้อหา ซึ่งสาเหตุของการเลือกศึกษาเพียงเพราะจุดประสงค์เดียว คือการสร้างบรรยากาศของภาพให้เกิดความรู้สึกสงบ ซึ่งผลงานศิลปะในภูมิภาคแห่งนี้ ส่วนตัวมองว่า มีการแสดงออกที่ให้อารมณ์ความรู้สึกได้อย่างลึกซึ้งถึงแก่นได้ดียิ่งกว่า

1.5 ประมวลผลทางความคิดและวิธีการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

เมื่อได้ศึกษาพื้นที่ชุมชนมุสลิมในกรุงเทพฯ ได้เข้าใจในบริบทของการอาศัยอยู่ร่วมกันบน

ความหลากหลายทางความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นประเด็นที่ข้าพเจ้าให้ความสนใจมาตั้งแต่แรกเริ่ม รวมถึงลักษณะหรือรูปแบบในการแสดงออกผ่านผลงานศิลปะ อันมีภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นอิทธิพลที่สำคัญต่อการพัฒนาผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ ด้วยกับกระบวนการและวิธีการสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ

ภาพที่ 7 แสดงภาพขณะลงสำรวจพื้นที่ชุมชน

ที่มา : อชมาวิทย์ การี

ภาพที่ 8 แสดงภาพบริบทของชุมชน สภาพความเป็นอยู่ซึ่งมีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน

ภาพที่ 9 แสดงภาพการจัดวางวัสดุสิ่งของ ภายในชุมชน

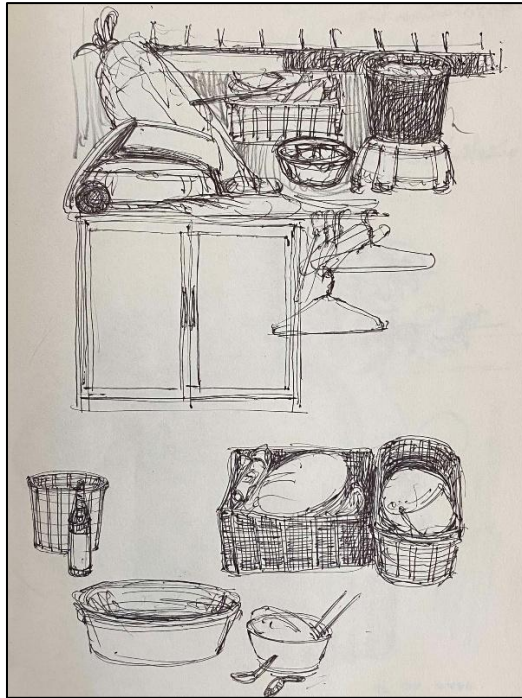
หมายเหตุ : การมีพื้นที่ใช้สอยอันจำกัด วิธีการแก้ไขปัญหาของคนในชุมชนจึงมีรูปแบบที่ต่างกัน ประกอบด้วยการแขวนพาดไว้ การวางบนพื้น การวางชิดขอบผนังบ้าน และวางใต้ถุนบ้าน ฯลฯ

กระบวนการสร้างสรรค์

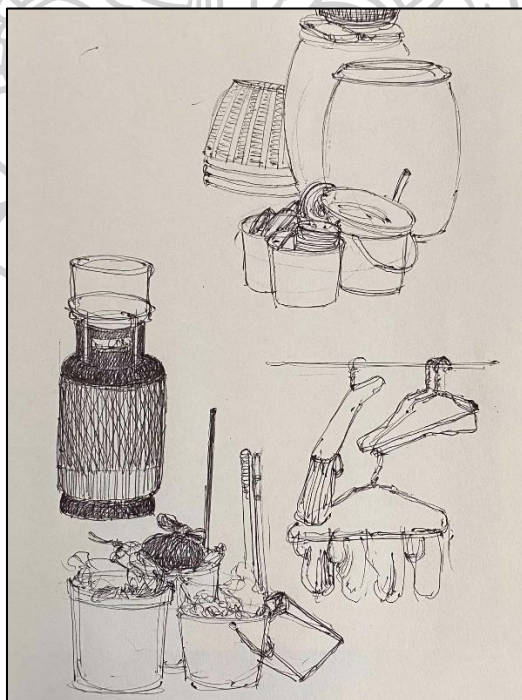
- 2.1 ขั้นตอนการจัดทำลายเส้นของแบบภาพร่าง
- 2.2 ขั้นตอนการรองพื้นเฟรมผ้าใบ
- 2.3 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานในระยะที่ 1 (การร่างรายละเอียด, การคลุมบรรยากาศ)
- 2.4 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานในระยะที่ 2 (การสร้างค่าน้ำหนักให้จุดเด่นและจุดรอง)
- 2.5 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานในระยะที่ 3 (วิเคราะห์ถึงความสมบูรณ์ของผลงาน)

2.1 ขั้นตอนการจัดทำลายเส้นของแบบภาพร่าง

ข้าพเจ้าได้นำเสนอเรื่องราววิถีชุมชนมุสลิมในกรุงเทพฯ เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาสาระของการอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยขั้นตอนแรกเริ่มก่อนการสร้างสรรค์ ได้จัดทำแบบภาพร่างเพื่อหาความลงตัวของผลงาน และพิจารณาถึงข้อควรปรับแก้ที่เหมาะสม อีกทั้งยังสามารถช่วยให้กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน มีประสิทธิภาพและลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นในขณะสร้างสรรค์ให้เหลือน้อยที่สุด

ภาพที่ 10 แสดงตัวอย่างแบบภาพร่างลายเส้นของวัตถุ ในพื้นที่ชุมชน

ภาพที่ 11 แสดงตัวอย่างแบบภาพร่างลายเส้นของวัตถุสิ่งของ ในพื้นที่ชุมชน

ภาพที่ 12 แสดงตัวอย่างแบบภาพร่างลายเส้น การจัดระเบียบวัตถุสิ่งของ ในตลาดของชุมชน

ภาพที่ 13 แสดงตัวอย่างแบบภาพร่างลายเส้น การจัดระเบียบของกระถางต้นไม้

ภาพที่ 14 แสดงแบบภาพร่างลายเส้น ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2

ภาพที่ 15 แสดงแบบภาพร่างลายเส้น ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 7

2.2 ขั้นตอนการรองพื้นเฟรมผ้าใบ

ก่อนการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ ข้าพเจ้าจะเริ่มต้นด้วยการทำความสะอาดผืนผ้าใบ เพื่อขจัดสารเคลือบผิวที่อยู่บนผ้าแคนวาส โดยตรวจสอบด้วยการใช้น้ำสะอาดพรมให้ทั่วเฟรม ซึ่งบริเวณที่ยังคงหลงเหลือสารเคลือบจะแสดงปฏิกิริยาความตึงผิวของน้ำ และบริเวณที่ปราศจากสารเคลือบ จะมีการดูดซับของน้ำได้เป็นอย่างดี แล้วจึงจะทำการรองพื้นด้วยสีที่เตรียมไว้ อธิบายสรุปขั้นตอนได้ดังนี้

- 2.2.1 ทำความสะอาดผ้าใบเพื่อขจัดสารเคลือบ
- 2.2.2 ทารองพื้นด้วยสีที่เตรียมไว้ครั้งที่ 1
- 2.2.3 ขัดพื้นผิวด้วยกระดาษทรายเพื่อให้เกิดความเรียบ
- 2.2.4 ทารองพื้นด้วยสีที่เตรียมไว้ครั้งที่ 2

หมายเหตุ : ขั้นตอนการเตรียมพื้นจะประกอบด้วยกับการทาสีที่ละชั้นและขัดออกให้เรียบด้วยกระดาษทราย ซ้ำกันหลายครั้งจนกว่าจะได้ตรงตามลักษณะที่ต้องการ

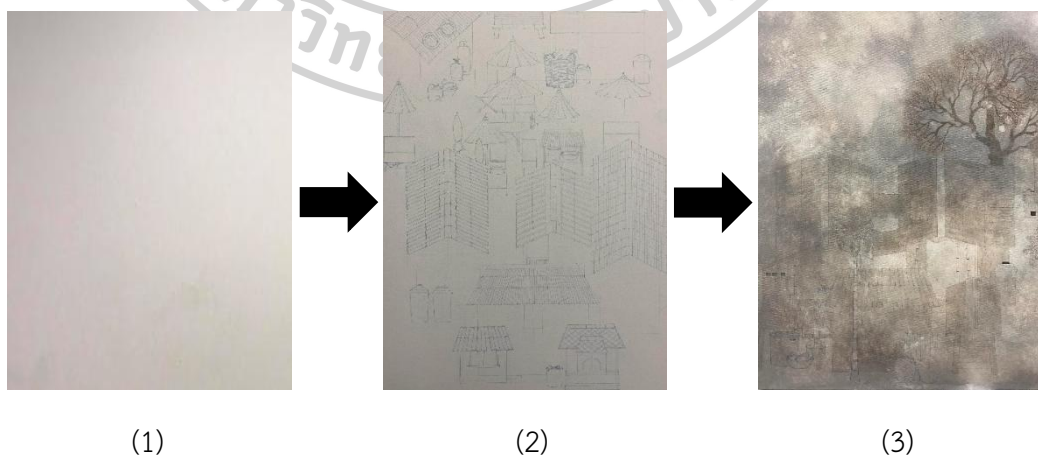
ภาพที่ 16 แสดงภาพเฟรมผ้าใบที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์
ที่มา : เฟรมผ้าใบจากร้าน Wiin Canvas

ภาพที่ 17 แสดงภาพขณะการเตรียมพื้นผ้าใบก่อนการสร้างสรรค์ผลงาน
 ที่มา : อชมาวิทย์ การี

2.3 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานในระยะที่ 1

เริ่มจากการนำเฟรมผ้าใบที่ได้ทำการรองพื้นแล้ว นำมาสู่ขั้นตอนการขยายแบบภาพร่าง ซึ่งในระหว่างการสร้างสรรค์ได้มีการปรับเปลี่ยนลักษณะและทิศทางของวัตถุ เพิ่ม ลด ตัดทอน ตามความเหมาะสม จากนั้นคลุมบรรยากาศของภาพโดยรวมด้วยกบสีที่ได้เตรียมไว้

(1)

(2)

(3)

ภาพที่ 18 แสดงกระบวนการสร้างสรรค์ในระยะที่ 1

- (1) แสดงภาพการเตรียมเฟรมก่อนการสร้างสรรค์
- (2) แสดงภาพร่างลงบนเฟรมผ้าใบ
- (3) แสดงภาพการลงสีเพื่อสร้างบรรยากาศโดยรวมของผลงาน

2.4 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานระยะที่ 2

เป็นการเพิ่มค่าน้ำหนักของภาพบรรยากาศโดยรวม โดยหลังคาเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความหลากหลาย และเลือกใช้เฉดสีที่มีลักษณะแบบ Monotone เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิด ว่าด้วยเรื่องของความเป็นมนุษย์ ที่อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ปราศจากความขัดแย้งใดๆ และไม่มีสิ่งใดที่ดีหรือโดดเด่นไปกว่ากัน

(1)

(2)

ภาพที่ 19 แสดงกระบวนการสร้างสรรค์ในระยะที่ 2

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์ได้บันทึกไว้เมื่อวันที่ 20/8/2564

- (1) การเพิ่มค่าน้ำหนักในส่วนของพื้นที่ซึ่งต้องการเน้นเพื่อสร้างจุดเด่นและจุดรอง
- (2) แสดงรายละเอียดในผลงานสร้างสรรค์

2.5 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานในระยะที่ 3

เมื่อได้บรรยากาศของภาพผลงานที่เป็นไปตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับอารมณ์ความรู้สึก ส่วนตน ผู้การเน้นค่าน้ำหนักของจุดเด่นและจุดรอง แล้วนำมาวิเคราะห์ถึงความลงตัวของผลงาน สร้างสรรค์ จึงจะสังเคราะห์ถึงข้อควรปรับปรุงเพื่อนำไปพัฒนาผลงานในขั้นต่อไป

ภาพที่ 20 แสดงภาพผลงานวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์ได้บันทึกเมื่อวันที่ 20/8/2564

อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 21 แสดงอุปกรณ์ที่ใช้วาดเขียน
 ที่มา : ผู้สร้างสรรค์ได้บันทึกเมื่อวันที่ 20/8/2564

ภาพที่ 22 แสดงภาพสีอะคริลิกที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน
 ที่มา : ผู้สร้างสรรค์ได้บันทึกเมื่อวันที่ 20/8/2564

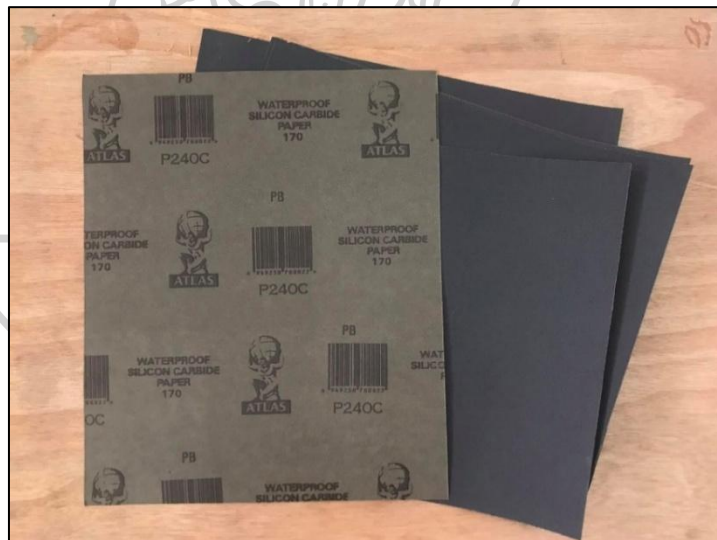
ภาพที่ 23 แสดงภาพถังใส่น้ำและถ้วยสี
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์ได้บันทึกเมื่อวันที่ 20/8/2564

ภาพที่ 24 แสดงภาพ ผ้าที่ใช้ในการเช็ดสี
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์ได้บันทึกเมื่อวันที่ 20/8/2564

ภาพที่ 25 แสดงภาพพู่กันที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์ได้บันทึกเมื่อวันที่ 20/8/2564

ภาพที่ 26 แสดงภาพกระดาษทรายที่ใช้ขัดพื้นผิว
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์ได้บันทึกเมื่อวันที่ 20/8/2564

ภาพที่ 27 แสดงสีที่ใช้ในการรองพื้น
 ที่มา : ผู้สร้างสรรค์ได้บันทึกเมื่อวันที่ 20/8/2564

ภาพที่ 28 แสดงภาพสมุดบันทึกแบบภาพร่าง
 ที่มา : ผู้สร้างสรรค์ได้บันทึกเมื่อวันที่ 20/8/2564

บทที่ 4

การสร้างสรรคและพัฒนาผลงานวิทยานิพนธ์

การสร้างสรรคผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “สัญญา - รักษาณั้ แห่งความผูกพันจากพื้นที่ชุมชนมุสลิม” เป็นการศึกษา ค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ชุมชนมุสลิมในกรุงเทพฯ ถึงความสัมพันธ์อันดีงามของคนในสังคม อันประกอบไปด้วยกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์ อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข อีกทั้งยังเป็นการสะท้อนกลับไปยังพื้นที่ถิ่นกำเนิดของข้าพเจ้า มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน แสดงออกผ่านอารมณ์ความรู้สึกโหยหาและคิดถึง ด้วยการสร้างสรรคในรูปแบบจิตรกรรมไทย ซึ่งในตลอดการศึกษาและสร้างสรรคผลงาน ได้พบทั้งข้อดีและข้อควรปรับปรุงอยู่บ่อยครั้ง ได้ค้นหาวิธีการใหม่ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาผลงานมาอย่างต่อเนื่อง

การสร้างสรรคผลงานศิลปะของข้าพเจ้า มีการเรียงลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระเบียบตามที่ได้อธิบายไว้ในส่วนของกระบวนการสร้างสรรค

1. จัดทำแบบภาพร่าง
2. การรองพื้น และการวางโครงสร้างโดยรวมตามแบบภาพร่าง
3. การเพิ่มรายละเอียด และการสร้างบรรยากาศโดยรวมของภาพผลงาน โดยมุ่งถึงความสงบ
4. สร้างค่าน้ำหนักเข้มที่สุดในส่วนของจุดเด่นเพื่อต้องการเน้นถึงความสำคัญ และจุดรอง
5. เก็บรายละเอียดในส่วนของจุดรอง และวิเคราะห์ถึงความสมบูรณ์ของผลงานสร้างสรรค

ในการสร้างสรรคผลงานช่วงที่แรกเริ่ม ได้ทำความเข้าใจกับแนวความคิดและความรู้สึก ให้มีความสอดคล้องกันเป็นเอกภาพเดียวกัน ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากต่อการทำงานศิลปะ ตลอดการสร้างสรรคผลงานของข้าพเจ้า มีการพัฒนาทางด้านรูปแบบและเทคนิคใหม่ๆ อยู่บ่อยครั้ง เพื่อหาความเป็นตัวตน อาจเกี่ยวข้องกับการต่อยอดทางด้านแนวความคิด หรือเปลี่ยนรูปแบบวิธีการสร้างสรรคอย่างจริงจัง อาศัยความพยายามและความเพียรพยายามอย่างมาก โดยมักตั้งคำถามและโต้ตอบกับตัวเองอยู่เสมอ เพื่อเป็นการค้นหาความจริงที่ออกมาจากความรู้สึกให้ได้เร็วที่สุด จากการลงพื้นที่สำรวจตามชุมชนต่างๆในกรุงเทพฯ ได้สังเกตธรรมชาติ ความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคม และสิ่งแวดล้อมโดยรอบ นำมาเรียบเรียงสังเคราะห์จนได้ข้อสรุปว่า สังคมในเมืองหลวงสร้างผลกระทบทางด้านจิตใจอย่างมาก มีความรู้สึกอัดอัด วุ่นวาย สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดทุกช่วงเวลา ซึ่งแตกต่างไปจากพื้นที่ชุมชนที่มีความหนาแน่น อาศัยอยู่ร่วมกัน สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของการมีชีวิตได้อย่างมาก

หากมองลึกเข้าไปในบ้านที่มีภาพลักษณ์อันทรุดโทรม กลับมองเห็นถึงความเอาใจใส่ภายในครอบครัว อย่างอบอุ่น และในสิ่งที่ได้กล่าวมาข้างต้น ซึ่งเป็นเพียงข้อเท็จจริงที่สามารถสัมผัสได้ตามพื้นที่ต่างๆ เกิดเป็นอิทธิพลทางด้านเนื้อหาที่ตรงใจมากที่สุด และได้นำมาใช้ประกอบการสร้างสรรค์ผลงานในลำดับต่อมา

ตลอดการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ สิ่งที่ได้ทำมาอย่างต่อเนื่อง หลังจากการลงพื้นที่ ชุมชนคือการจัดทำแบบภาพร่าง เพื่อนำมาวิเคราะห์และปรับแก้ตามความเหมาะสม ก่อนนำมาขยาย ภาพผลงานลงบนผืนผ้าใบที่เตรียมไว้ อีกทั้งยังมีการทดลองเทคนิคเพื่อหาจังหวะของสี หรือทดลอง สร้างบรรยากาศด้วยกับวิธีการใหม่อยู่เสมอ เพื่อสลายความเคยชินของการสร้างสรรค์ผลงาน นำไปสู่ การพบกับปัญหาที่มีความท้าทายมากยิ่งขึ้น และในแต่ละครั้งนั้นจะใช้วิธีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่ แตกต่างกันไป ตามความเห็นที่สมควรและเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ที่มีความลงตัวมากที่สุด

ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์

การสร้างสรรค์ผลงานในช่วงนี้ เป็นการทำความเข้าใจกับเนื้อหาที่ต้องการแสดงออกเพื่อให้ความ สอดคล้องกับแนวความคิดให้ได้มากที่สุด พัฒนาจากการแสดงภาพของชุมชนที่มีความชัดเจน สู่ การเน้นในบางพื้นที่ที่มีความสำคัญให้มีความชัด และปล่อยเบลอในบางจังหวะด้วยการทิ้งเส้นร่าง เพื่อแสดงถึงร่องรอยของความทรงจำ อันมีความสอดคล้องกันพื้นที่บ้านเกิด ที่ข้าพเจ้ามีความรู้สึกโหยหาและคิดถึงเสมอมา

สรุปปัญหาในการสร้างสรรค์ผลงานช่วงก่อนวิทยานิพนธ์

ผลงานในช่วงระยะนี้มี 3 ชุด จำนวนทั้งสิ้น 6 ชิ้น เป็นผลงานสร้างสรรค์ในรูปแบบจิตรกรรม ไทย 2 มิติ ที่ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกโหยหาและคิดถึง ในพื้นที่ถิ่นกำเนิด โดยเริ่มต้นจากการค้นหา พื้นที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับการเยียวยาความรู้สึก และเป็นพื้นที่ซึ่งมีความผูกพันกับจิตวิญญาณของผู้ สร้างสรรค์ อันเป็นพื้นที่ชุมชนมุสลิมในกรุงเทพฯ ที่สะท้อนคุณค่าและความงามของการอาศัยอยู่ ร่วมกันอย่างสงบสุข

ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 1 เป็นชุดผลงานที่มีความสมบูรณ์ขององค์ประกอบมากที่สุด มีความลงตัวของเทคนิคและการแสดงออกทางด้านเนื้อหาและรูปแบบ ซึ่งส่วนสำคัญที่ยังขาดหาย ในช่วงการสร้างสรรคนี้ คือการสะท้อนอารมณ์ความรู้สึก ทำให้กายภาพโดยรวมของผลงานชุดนี้

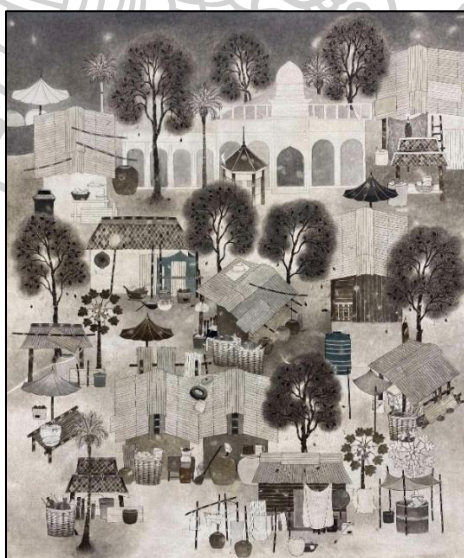
เสมือนเป็นการบอกเล่าเรื่องราววิถีชีวิตในพื้นที่ชุมชน ผ่านสัญลักษณ์ของวัตถุ สิ่งของ เพียงด้านเดียว จึงเป็นผลที่ได้นำมาวิเคราะห์ถึงข้อควรปรับแก้และพัฒนาต่อยอดสู่งานชิ้นต่อไป

ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 2 เป็นการกลับไปทบทวนเกี่ยวกับกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานอีกครั้ง ซึ่งได้เห็นถึงคุณค่าและความงามในสิ่งที่ถูกลบเลือนหายไปและร่องรอยที่ยังคงหลงเหลือไว้อยู่ จากร่องรอยการเกาะเกาะของภาพจิตรกรรมฝาผนัง เป็นอิทธิพลนำไปพัฒนาสู่งานสร้างสรรค์

นิยามของสิ่งที่ยังคงหลงเหลือไว้ : แสดงความหมายของการมีอยู่ เน้นถึงความสำคัญของสิ่งต่างๆ ผ่านการใช้สัญลักษณ์ทางรูปทรงเช่น ธรรมชาติ อาคารบ้านเรือนที่แสดงถึงความอบอุ่น และบรรยากาศที่ให้ความรู้สึกสงบ

นิยามของร่องรอยที่ขาดหายไป : เป็นสัญลักษณ์แทนความรู้สึกของการรำลึก ผ่านการทิ้งเส้นร่างที่ไม่มีความสมบูรณ์ ให้ความหมายถึงความทรงจำ เสมือนสังกรรมของชีวิตที่ต้องเผชิญอยู่กับความเป็นจริงปัจจุบันบนฐานของความไม่แน่นอน

ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 การสร้างสรรค์ผลงานในชุดนี้ ได้มีการพัฒนาจากผลงานชุดที่ 2 ซึ่งได้ศึกษาหาวิธีการสร้างสรรค์ที่มีความสอดคล้องกับความรู้สึก ณ ช่วงขณะนั้น ด้วยกับสภาพอากาศของกรุงเทพฯ อยู่ในช่วงที่มีฝนตกชุ่มตลอดทั้งเดือน จึงนำความรู้สึกที่ได้จากสภาวะนั้น นำมาพัฒนาในผลงานสร้างสรรค์ผลงาน

ภาพที่ 29 แสดงภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 1

ชื่อผลงาน : ด้วยรักษ์1 ขนาด : 120 x 100 เซนติเมตร ปีสร้างสรรค์ : 2567

ภาพที่ 30 แสดงภาพรอยแกะเทาะของภาพจิตรกรรมฝาผนัง

ที่มา : อัมมาวิทย์ การิ

ภาพที่ 31 แสดงภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 2

ชื่อผลงาน : ด้วยรักษ์2 ขนาด : 120 x 100 เซนติเมตร ปีสร้างสรรค์ : 2567

ภาพที่ 32 แสดงภาพร่องรอยของคราบน้ำ

ภาพที่ 33 แสดงภาพชุดผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3

มีจำนวน 4 ชิ้น เรียงลำดับจากซ้ายไปขวา

1. ผลงานทดลองสร้างสรรค์ชิ้นที่ 1 ขนาด : 60 x 80 เซนติเมตร
2. ผลงานทดลองสร้างสรรค์ชิ้นที่ 2 ขนาด : 60 x 80 เซนติเมตร
3. ผลงานทดลองสร้างสรรค์ชิ้นที่ 3 ขนาด : 60 x 80 เซนติเมตร
4. ผลงานทดลองสร้างสรรค์ชิ้นที่ 4 ขนาด : 60 x 80 เซนติเมตร

ผลงานวิทยานิพนธ์

ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “สัญญา - รักซ์ แห่งความผูกพันจากพื้นที่ชุมชนมุสลิม” ได้พัฒนากระบวนการสร้างสรรค์จากชุดก่อนวิทยานิพนธ์มาอย่างต่อเนื่อง ด้วยการทำความเข้าใจในประเด็นที่ต้องการนำเสนอ ให้มีความลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นถึงการอาศัยอยู่ร่วมกันของคนในสังคมไทย สะท้อนผ่านวิถีชุมชนมุสลิมในกรุงเทพฯ อันเป็นสัญลักษณ์แทนพื้นที่บ้านเกิด และศึกษาเทคนิคในการเขียนภาพบรรยากาศที่ให้ความรู้สึกถึงความสงบ แสดงออกผ่านรูปแบบการสร้างสรรค์จิตรกรรมไทย โดยสรุปได้ดังนี้

ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1

ผลงานชิ้นนี้ได้นำเสนอเรื่องราววิถีชีวิต ในพื้นที่ชุมชนมัสยิดมหานาค เป็นพื้นที่ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันทางประวัติศาสตร์ไทย ถึงการมีส่วนร่วมในการสร้างนครให้มีความเจริญรุ่งเรืองและเข้มแข็งจวบจนทุกวันนี้ โดยเนื้อหาได้พูดถึงความสัมพันธ์ของคนในชุมชนกับคลอง มีสภาพแวดล้อมที่ถูกร่ายล้อมด้วยกับธรรมชาติที่สมบูรณ์ อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างหน้าแน่น และหากมองลงมาจากความสูง Bird eye view ภาพสองฝั่งคลองซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชนเดียวกัน โดยมีสะพานคอคยเชื่อมระหว่างกัน

วิเคราะห์ด้านกายภาพ

ผลงานชิ้นนี้มีลักษณะ 2มิติ เป็นภาพชุมชนที่มองจากมุมสูงแบบจิตรกรรมฝาผนัง Bird eye view ซึ่งจะเห็นภาพชุมชนสองฝั่ง มีคลองคั่นกลาง บรรยากาศภาพโดยรวมมีความกลมกลืนและคลุมเครือ เน้นค่าน้ำหนักเข้มในบริเวณพื้นที่ฝั่งขวา

วิเคราะห์ลักษณะที่มาและความหมายในผลงาน

ผลงานชิ้นนี้ได้รับอิทธิพลจากพื้นที่ชุมชนมัสยิดมหานาค ซึ่งสะท้อนเรื่องราววิถีชีวิตของชุมชนสองฝั่งคลอง อันเป็นพื้นที่ชุมชนเดียวกัน อาศัยลำคลองเป็นเส้นทางสัญจรหลัก ลักษณะของบ้านที่แตกต่าง สะท้อนถึงความหลากหลายของสังคม อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยมีศาสนสถานหรือมัสยิด เป็นพื้นที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน

ภาพที่ 34 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 1

ชื่อผลงาน : ไม่มีชื่อ ขนาด : 180 x 150 เซนติเมตร ปีสร้างสรรค : 2568

ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2

ผลงานสร้างสรรค์ชั้นนี้ยังคงได้รับอิทธิพลจากพื้นที่ชุมชนมัธยมขนาด มีการปรับเปลี่ยนมุมมองที่ต่างไปจากชั้นที่ 1 ซึ่งเป็นการมองในแนวราบ จากด้านตรงข้ามของชุมชน อีกทั้งได้นำข้อควรปรับแก้จากผลงานชั้นก่อน มาพัฒนาสู่ผลงานสร้างสรรค์ชั้นนี้ ว่าด้วยเรื่องของค่าน้ำหนักสีและการศึกษาพื้นที่ว่าง

วิเคราะห์ด้านกายภาพ

ผลงานชั้นนี้มีลักษณะเป็นภาพ 2 มิติ ใช้พื้นที่ว่างในการสร้างจุดเด่น ร่องรอยของคราบสีช่วยจัดการพื้นที่ว่าง บริเวณส่วนหน้าเป็นตลาดที่แสดงถึงกิจกรรมภายในชุมชน โดยวางจุดเด่นของภาพอยู่บริเวณตรงกลาง มีต้นไม้เรียงกันเป็นแถว แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ซึ่งขนาดของพรรณไม้ที่แตกต่าง ช่วยให้ผลงานมีมิติที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

วิเคราะห์ลักษณะที่มาและความหมายในผลงาน

ผลงานชั้นนี้ต่อยอดมาจากผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 1 เป็นการตอบโต้กับความรู้สึกที่ลึกมากยิ่งขึ้น ด้วยกับความอัดอัดของสังคมเมืองหลวงที่มักมีการแบ่งแยก ลักษณะที่เป็นความแตกต่างออกจากกันอย่างสิ้นเชิง เช่น ฐานะทางชนชั้น รูปลักษณ์ทางกายภาพของมนุษย์ และความศรัทธา ซึ่ง

ผู้วิจัยได้นำทั้ง 3 สิ่งที่เป็นธรรมชาติ ได้แก่ ท้องฟ้า ดิน และน้ำ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อสะท้อนทัศนคติส่วนตนถึงสังคมปัจจุบัน ถึงการอยู่ร่วมกันโดยปราศจากเงื่อนไขของความแปลกแยก เป็นความปรารถนาที่สุด ในการอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

ภาพที่ 35 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2

ชื่อผลงาน : ไม่มีชื่อ ขนาด : 180 x 150 เซนติเมตร ปีสร้างสรรค์ : 2568

ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3

ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ ได้รับอิทธิพลจากผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ซึ่งได้ทดลองปรับขนาดผลงานให้มีความใหญ่ขึ้น เพื่อศึกษาจังหวะของคราบน้ำที่มีความลงตัวมากที่สุด ตลอดการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้ ได้ประสบปัญหาการขาดความสมบูรณ์ทางกายภาพ ซึ่งได้วิเคราะห์ถึงข้อควรปรับแก้ในหลายๆเรื่อง ทั้งในส่วนของค่าน้ำหนักที่น้อยเกินไปและการจัดการกับคราบน้ำ ซึ่งในท้ายที่สุด สามารถแก้ปัญหาไปได้ด้วยดี

วิเคราะห์ลักษณะที่มาและความหมายในผลงาน

คำนิยามคราบน้ำ ความรู้สึกที่ได้จัดจ่อและสังเกตตั้งแต่เริ่มต้น จากน้ำที่ระเหิดหายไป สู่วงรอยที่หลงเหลืออยู่ ได้สะท้อนถึงสังขรณ์บางอย่างของชีวิต ที่พูดถึงความไม่เที่ยง ความไม่แน่นอน รวมทั้งเรื่องของเวลาอดีตและปัจจุบัน ซึ่งสิ่งนี้มีความสอดคล้องกับอารมณ์และความรู้สึกของผู้สร้างสรรค์โดยตรง

ภาพที่ 36 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3

ชื่อผลงาน : ร่องรอยจากความรัก ขนาด : 150 x 120 ซม. ปีสร้างสรรค์ : 2568

ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 4

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้ เริ่มต้นจากการทบทวนกระบวนการสร้างสรรค์ในชุดก่อนวิทยานิพนธ์ เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจกับความสมบูรณ์ทางกายภาพของผลงาน โดยเน้นจุดเด่นและจุดรองให้มีความลงตัวมากที่สุด แล้วจึงจะสร้างบรรยากาศในคราวหลัง มีความแตกต่างไปจากกระบวนการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ ในชั้นที่ 1 และ 2 ซึ่งให้ผลลัพธ์ที่ดีกว่า

ภาพที่ 37 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 4

ชื่อผลงาน : ขนาด : 100 x 80 เซนติเมตร ปีสร้างสรรค์ : 2568

ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5 และ 6

ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชุดนี้ ได้สังเคราะห์ถึงข้อดีและข้อควรปรับปรุง จากผลงานในชุดที่ผ่านมาทั้งหมด โดยมุ่งเน้นในการนำเสนอใจความสำคัญของผลงาน ซึ่งอาศัย 3 เรื่องดังนี้ 1.ความหลากหลาย 2.ความสงบ 3.อัตลักษณ์ของชุมชนมุสลิม ถอดรูปออกมาเป็นสัญลักษณ์ที่มีความสอดคล้องกับอารมณ์ความรู้สึกและแนวความคิดได้อย่างลงตัว

วิเคราะห์ด้านกายภาพ

ผู้สร้างสรรค์เน้นค่าน้ำหนักเข้มเพื่อสร้างจุดเด่นตรงกลาง จนเกิดความสว่างในตัวสถาปัตยกรรม และการเก็บรายละเอียดในตัวบ้านเรือนที่มีรูปทรงแบบมลายา เป็นสัญลักษณ์ที่บ่งชี้ถึงความ เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนมุสลิม มีกายภาพของผลงานโดยรวมให้ความรู้สึกถึงความสงบ

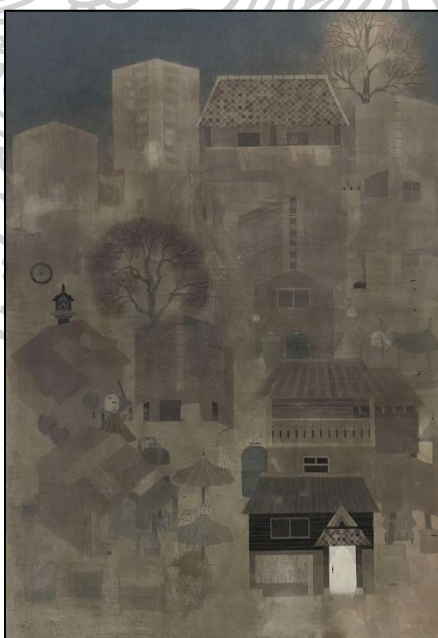
วิเคราะห์ลักษณะที่มาและความหมายในผลงาน

ผลงานชิ้นนี้ได้รับอิทธิพลจากพื้นที่ชุมชนมัสยิดบ้านตึกดิน โดยบริเวณดังกล่าวสะท้อนถึงการอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสงบ ภายใต้วัฒนธรรมที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง การสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ ได้ศึกษาข้อมูลจากการลงพื้นที่จริงในบริเวณ 2 แห่ง ซึ่งเป็นพื้นที่เดียวกันกัน อันประกอบด้วยพื้นที่ชุมชนมุสลิมและพื้นที่ชุมชนชาวพุทธ ทั้งสองพื้นที่นี้ มีศาสนาเป็นจุดเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกันให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ เป็นภาพสังคมที่มีความเข้มแข็ง อันเป็นผลมาจากการตระหนักถึงความเป็นมนุษย์ ถึงความเห็นอกเห็นใจ มีความรักและสามัคคีกัน

ภาพที่ 38 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5

ชื่อผลงาน : ชุมชนมัสยิดบ้านตึกดิน 1 ขนาด : 120 x 84 เซนติเมตร ปีสร้างสรรค์ : 2568

ภาพที่ 39 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 6

ชื่อผลงาน : ชุมชนมัสยิดบ้านตึกดิน 2 ขนาด : 120 x 84 เซนติเมตร ปีสร้างสรรค์ : 2568

ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 7

ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นนี้เป็นการปรับวิธีการสร้างสรรค์ในเรื่องของบรรยากาศ ซึ่งได้รับอิทธิพลทางความรู้สึกคิดถึงบ้าน ในพื้นที่อำเภอเบตง ซึ่งเป็นเมืองที่ปกคลุมด้วยกับหมอก

วิเคราะห์ด้านกายภาพ

ภาพผลงานมีบรรยากาศที่คลุมเครือ ให้ความรู้สึกมัวหมองในความสงบกายภาพโดยรวมมีความสมบูรณ์ มีจังหวะเน้นในรายละเอียดและปล่อยเปลือเข้ากับบรรยากาศ สะท้อนเรื่องราววิถีชีวิตความเป็นอยู่ ผ่านพื้นที่ของของตลาด ซึ่งมีข้าวของเครื่องใช้ที่ถูกจัดวางอย่างเป็นระเบียบ

วิเคราะห์ลักษณะที่มาและความหมายในผลงาน

ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นนี้เป็นการใช้ความรู้สึกนึกคิดถึงบ้าน ซึ่งยังคงใช้พื้นที่ชุมชนมุสลิมในกรุงเทพฯ เป็นสัญลักษณ์แทนพื้นที่ถิ่นกำเนิด ผสมผสานกับการนำเอาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความอุดมสมบูรณ์ ผ่านสัญลักษณ์ของหมอก เป็นบรรยากาศที่สื่อความหมายถึงความร่มเย็นและสงบสุข

ภาพที่ 40 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 7

ชื่อผลงาน : หมอกที่บ้าน ขนาด : 130 x 140 เซนติเมตร ปีสร้างสรรค์ : 2567

บทที่ 5

สรุป

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “สัญญา - รักร์ แห่งความผูกพันจากพื้นที่ชุมชนมุสลิม” สะท้อนอารมณ์ความรู้สึกโหยหาและคิดถึง นำเสนอผ่านเรื่องราววิถีชุมชนมุสลิมในกรุงเทพฯ เป็นสัญลักษณ์แทนพื้นที่บ้านเกิด มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ในสังคมที่มีความหลากหลายทางความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม สะท้อนผ่านรูปแบบผลงาน 2 มิติ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากภาพจิตรกรรมฝาผนัง อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมประจำชาติ ที่ควรค่าแก่พัฒนาและการรักษาให้คงอยู่สืบไป

จากการสืบค้นและได้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชนมุสลิมในแต่ละพื้นที่ ถึงความสัมพันธ์ภายในชุมชน ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม สะท้อนความดีงามของบรรพชน สืบถอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน หากมองย้อนกลับไปในอดีต กรุงเทพฯ ถือเป็นศูนย์รวมของการแลกเปลี่ยนและทำการค้าระหว่างประเทศที่สำคัญ เป็นผลสืบเนื่องให้ประเทศไทย มีคนอาศัยอยู่ทุกชนชาติ ทุกศาสนา และทุกชาติพันธุ์ อย่างสงบสุข

วิทยานิพนธ์ชุดนี้ ส่วนหนึ่งเป็นการเยียวยาความรู้สึกของผู้สร้างสรรค์ ที่เกิดความรู้สึกอึดอัดจากสังคมเมืองหลวง ที่มีแต่ความวุ่นวายอยู่ตลอดเวลา ซึ่งชุมชนมุสลิมเป็นสิ่งเดียวที่คอยปลอบประโลมจิตใจ และอีกส่วนเป็นการใช้ศิลปะ เป็นสื่อกลางในการสะท้อนความสัมพันธ์อันดีงามของคนไทยในสังคม โดยมุ่งหวังให้ผู้ชมได้ตระหนักเห็นถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ มีความเคารพและมีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกัน ซึ่งตลอดกระบวนการสร้างสรรค์ได้สืบค้นข้อมูลจากเอกสาร วารสารที่เกี่ยวข้องทางประวัติศาสตร์ ศึกษาวิธีการสร้างสรรค์ผ่านผลงานศิลปิน อันเป็นอิทธิพลที่สำคัญในการพัฒนาทางด้านรูปแบบ เรียนรู้และแก้ไขปัญหาที่ประสบพบเจออย่างมีระบบจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

รายการอ้างอิง

ชลุด นิม์เสมอ (2531). องค์ประกอบของศิลปะ. กรุงเทพมหานคร, ไทยวัฒนาพานิช.

ตำรง วงศ์อุปราช (2503). หมู่บ้านชาวประมง.

ดิเรก กุลสิริสวัสดิ์ (2545). ความสัมพันธ์ของมุสลิมทางประวัติศาสตร์และวรรณคดีไทย กรุงเทพฯ, มติชน.

นางชมพูนุท พงษ์ประยูร (2512). จิตรกรรมไทย. กรมศิลปากร ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิวพร.

ศิริชัย พุ่มมาก (2552). วิถีชีวิตชาวใต้ 1.

สมชาติ มณีโชติ (2529). จิตรกรรมไทย. กรุงเทพมหานคร, โอเดียนสโตร์.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	อัครมาวีย์ การี
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2567 ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาศิลปะไทย คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. 2564 ศิลปกรรมศาสตร์บัณฑิต สาขาออกแบบประยุกต์ศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
ผลงานตีพิมพ์	พ.ศ. 2562 - การประกวดผลงานศิลปกรรมหัวข้อ สันติภาพและความสุข หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พ.ศ. 2564 - นิทรรศการกลุ่ม See my scene “มองสิ่งที่ฉันเห็น” - โครงการ Young Artist Talent 12th - ร่วมแสดงผลงานจิตรกรรม UOB 12th (มือสมัครเล่น) - นิทรรศการโครงการเทศกาลศิลปะนานาชาติ สงขลา - นิทรรศการศิลปะนิพนธ์ Unique light พ.ศ. 2565 - ได้รับทุนส่งเสริมการศึกษาการสร้างสรรค์ศิลปะ “มูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์” - นิทรรศการศิลปะนิพนธ์ยอดเยี่ยม ณ หอศิลป์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พ.ศ. 2566 - นิทรรศการกลุ่ม Thai vs Pop at Rabel Art Space - ได้รับความรู้จากการศึกษาจาก ศ.เกียรติคุณปรีชา เกาทอง - ร่วมแสดงผลงานจิตรกรรม UOB 14th (มือสมัครเล่น) พ.ศ. 2567 - นิทรรศการกลุ่ม Shade of Humans - นิทรรศการกลุ่ม Knock Knock, 14Art House Gallery - นิทรรศการกลุ่ม New Phase, Core Design Gallery Malaysia - ได้รับความรู้จากการศึกษาจาก ศ.เกียรติคุณปรีชา เกาทอง - นิทรรศการ Access Bangkok Art Fair at Pinnacle Hall, Iconsiam

รางวัลที่ได้รับ

- พ.ศ.2568 - นิตรรศการศิลปนิพนธ์ยอดเยี่ยม ณ หอศิลป์
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
- พ.ศ. 2563 - รางวัลที่ ๓ รวมไทยสร้างชาติเสริมเกียรติคุณ
ชาวดานี ครั้งที่1
- พ.ศ. 2565 - รางวัลเหรียญทองแดง การประกวดจิตรกรรม UOB 13th
(มือสมัครเล่น)
- พ.ศ. 2567 - รางวัลเหรียญทองแดง โครงการประกวดจิตรกรรม
ทิพย์พิมานสืบสานสิริศิลป์ ครั้งที่1
- รางวัลที่ ๓ เหรียญทองแดงบัวหลวง ประเภทจิตรกรรม
ไทยแนวประเพณี จิตรกรรมบัวหลวง ครั้งที่45
 - รางวัลพิเศษ โครงการประกวดจิตรกรรมนานมี ครั้งที่16

